

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

(Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia)

PRÍLOHA ISCED 3A

Posúdila a schválila ÚPK pre slovenský jazyk a literatúru

Bratislava 2009

VZDELÁVACIE ŠTANDARDY
ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY
PRE GYMNÁZIÁ A SOŠ A
PRE 5. – 8. ROČNÍK GYMNÁZIÍ S OSEMROČNÝM ŠTÚDIOM

SLOVENSKÝ JAZYK
OBSAHOVÝ ŠTANDARD

ÚVOD

Obsahový vzdelávací štandard vymedzuje sústavu *poznávacích a rečových kompetencií* a súbor *jazykovedných termínov*, ktoré v časovom úseku vymedzenom týmito vzdelávacími štandardmi musia byť *povinne zaradené* do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Časový úsek predstavuje ISCED3

V zhode s týmto rozdelením sa budú organizovať všetky formy mimoškolskej kontroly výsledkov vzdelávania, vrátane externej písomnej formy maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry.

Súbor jazykovedných termínov obsahuje aj všetky jazykovedné pojmy, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (sú zvýraznené osobitným typom písma). Sú už trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich neuvádza nijaká časová hranica, na zaradenie do obsahu vyučovania na gymnáziu a v strednej odbornej škole. Sú len informáciou pre učiteľov gymnázií a stredných odborných škôl.

Obsahové štandardy zo slovenského jazyka

Poznávacie a rečové kompetencie

Verejná prezentácia textu, verejný prejav

- 1) Pri ústnom prejave dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy.
- 2) Pri ústnom prejave primerane uplatňovať paralingválne javy.
- 3) Reprodukovať umelecký aj vecný text (doslovne, podrobne, stručne).

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

- 1) Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
- 2) Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
- 3) Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky (definície) nových javov.
- 4) Usporiadať známe javy do tried a systémov.
- 5) Aplikovať jazykovedné vedomosti na vecné a umelecké texty.
- 6) Pri písomnom prejave aplikovať pravopisnú normu.

Analytické a syntetické zručnosti

- 1) Uskutočniť jazykovú analýzu textu a vytvárať jazykové systémy.
- 2) Odlíšiť medzi sebou umelecký a vecný text.
- 3) Odlíšiť medzi sebou texty z hľadiska jazykového štýlu, slohových postupov a žánrov.

Tvorivé zručnosti

- 1) Vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu).
- 2) Ústne prezentovať vlastný text.
- 3) Samostatne napísať krátky príbeh (vlastný zážitok alebo vymyslený príbeh).
- 4) Porozprávať príbeh na danú tému (podľa názvu, obrázkov atď.) s použitím priamej reči.
- 5) Dokončiť rozprávanie alebo neukončené prozaické dielo.
- 6) Zdramatizovať kratší prozaický alebo básnický text.

Informačné zručnosti

- 1) Používať jazykové slovníky a korigovať podľa nich vlastné texty.
- 2) Vyhľadávať, spracúvať a používať informácie z literárnych prameňov.

Komunikačné zručnosti

- 1) Adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu.
- 2) Neverbálne sa vyjadrovať a chápať neverbálnu komunikáciu.
- 3) Verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor.

Poznámka:

☞¹ označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ďalej sa s ním pracuje alebo označuje žáner určený na kontrolnú slohovú písomnú prácu.

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v rámci SŠ.

Zvuková rovina jazyka a pravopis	
abeceda	
písmená: malé, veľké, písané, tlačené	
hlásky, slabiky, slová	
systém slovenských hlások	
	samohlásky – spoluhlásky – dvojhásky
	samohlásky: krátke – dlhé
	spoluhlásky: tvrdé – mäkké – obojaké
	znelé – neznelé spoluhlásky
vybrané slová – príbuzné slová	
spodobovanie/znelostná asimilácia	
diakritické znamienka	
	dĺžeň, mäkčeň, vokáň, dve bodky
interpunkčné znamienka	
	bodka, otáznik, výkričník, čiarka, bodkočiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, úvodzovky, dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky
priama reč, uvádzacia veta	
slabikotvorné hlásky -l, -l̄, -r, -r̄	
výslovnosť – splývavá výslovnosť	
výslovnosť a výskyt ä	
výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slov	
výslovnosť cudzích slov ¹	
rozdeľovanie slov na slabiky	
rozdeľovanie predponových slov	
	slabičné a neslabičné predpony
intonácia	
	rytmus
	kvantita hlások, prestávka/pauza – fyziologická, významová, sila hlasu, hlavný slovný prízvuk , vedľajší slovný prízvuk, dôraz , tempo reči
melódia vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia)	
frázovanie, modulácia hlasu	
vsuvka, prístavok, oslovenie	
pravidlo o rytmickej krátení	
gestikulácia	
mimika	
postoj	
fonéma – hláska	
artikulácia	
graféma	
samohlásková skupina	
pravopis/ortografia	
ortoepia	

Významová/lexikálna rovina jazyka	
slovo	
sémantický trojuholník	
lexikálny význam slova – gramatický význam slova	
odvodené slová	
spisovný jazyk – nárečia	
nárečové slová	
odborné názvy/termíny	
básnické slová	
slang, slangové slová	
jednovýznamové – viacvýznamové slová	
synonymá	
antonymá – opozitá	
homonymá	
slovníky	
	pravopisný, synonymický
	výkladový, cudzích slov
	frazeologický
	prekladový, terminologický
slovná zásoba – systematizácia	
jadro slovnej zásoby	
slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba	
aktívna slovná zásoba – pasívna slovná zásoba	
spisovné slová – nespisovné slová	
neutrálne slová	
citovo zafarbené (expresívne) slová	
	zdrobneniny, pejoratíva, vulgarizmy
domáce slová – cudzie slová	
zastarané slová – nové slová/neologizmy	
tvorenie slov	
spôsobu obohacovania slovnej zásoby	
	tvorenie slov
	skladaním
	skracovaním – skratky, značky, skratkové slová
	odvodzovaním – predpona, prípona, slovotvorný základ, základové slovo, odvodené slovo
	preberanie slov
	internacionalizácia
	prenášaním významu/ nepriame pomenovania – metafora, metonymia, personifikácia
jednoslovné a viacslovné pomenovania (združené pomenovania)	
frazeologizmus	
	príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
gramatický tvar	
skloňovanie	
menné gramatické kategórie	
rod, číslo, pád, (stupeň)	
pád – pádové otázky	
podstatné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	všeobecné/vlastné
	konkrétne – abstraktné
	životnosť/neživotnosť
	rod
	mužský, ženský, stredný
	číslo
	jednotné/singulár – množné/plurál
	pád
	prvý/nominatív, druhý/genitív, tretí/datív, štvrtý/akuzatív, piaty (zastarané oslovenia)/vokatív, šiesty/lokál, siedmy/inštrumentál
	vzor
	chlap, hrdina dub, stroj, kuli
	žena, ulica, dlaň, kosť, gazdiná
	mesto, srdce, vysvedčenie, dievča
	pomnožné podstatné mená
	podstatné mená mužského rodu
	zvieracie
	neživotné zakončené na -r, -l
	cudzie nesklonné podstatné mená
	skloňovanie podstatného mena pani
prídavné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	akostné
	stupňovanie
	vzťahové
	privlastňovacie
	rod, číslo, pád
	vzor
	pekný, cudzí
	pávi
	otcov
zámená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
	vetnočlenská platnosť
	skloňovanie
	základný tvar
	rod, číslo, pád
	druhy zámen
	osobné – základné, prívlastňovacie
	zvrätne – základné, prívlastňovacie
	vymedzovacie
	neurčité
	opytovacie
	ukazovacie
číslovky	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	skloňovanie
	rod, číslo, pád
	druhy čísloviek
	určité
	neurčité
	základné
	radové
	násobné
	skupinové
slovesá	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	tykanie/vykanie
	časovanie
	slovesné gramatické kategórie
	osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid
	osoba – 1., 2., 3.
	čas
	minulý, prítomný, budúci
	historický prítom
	zvrätne, nezvrätne
	neurčitok, prechodník, prídavné
	neplnovýznamové sloveso byť
	jednoduchý a zložený slovesný tvar
	plnovýznamové
	neplnovýznamové
	sponové, modálne, fázové

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
	činnostné – stavové
	rod
	činný, trpný
	spôsob
	oznamovací, rozkazovací, podmieňovací
	vid
	dokonavý, nedokonavý
príslovky	
	neohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	druhy prísloviak
	miesta, času, spôsobu, príčiny
	stupňovanie prísloviak
predložky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	väzba s pádom
	vokalizácia
spojky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	priraďovacie
	zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie
	podraďovacie
	interpunkcia
častice	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
citoslovčia	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť

Syntaktická/skladobná rovina	
veta	
jednoduchá veta	holá, rozvitá, rozvitá s viacnásobným vetným členom
vety podľa obsahu/modálnosti	oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia
jednočlenná veta	slovesná – neslovesná
dvojčlenná	úplná – neúplná
základné/hlavné vetné členy	podmet vyjadrený – nevyjadrený prísudok slovesný – neslovesný vetný základ – slovesný, neslovesný
vedľajšie/rozvíjacie vetné členy	predmet priamy, nepriamy príslovkové určenie miesta času príčiny spôsobu prívlastok zhodný – nezhodný prístavok doplnok
vetné sklady	prísudzovací sklad určovací sklad priradovací sklad
zhoda	polovetná konštrukcia – s prechodníkom, s prídavným, s neurčitkom
jednoduché súvetie	priradovacie, podradovacie
priradovacie súvetie	zlučovacie stupňovacie odporovacie vylučovacie

Syntaktická/skladobná rovina	
podrad'ovacie súvetie	vedľajšia veta
	prísudková
	podmetová
	predmetová
	príslovková
	miestna
	časová
	príčinná
	spôsobová
	prívlastková
	doplnková
zložené súvetie	
zápor v slovenčine	
slovosled – významový, gramatický a rytmičský činiteľ	
súdržnosť textu	
	konektory
nadvetná/textová syntax	
	názov, kapitola, odsek, úvod, jadro, záver
	titulok
vetosled	

Sloh	
pozdrav	
oslovenie	
predstavenie sa	
privítanie	
rozlúčenie sa	
prosba/želanie	
pod'akovanie	
ospravedlnenie – ústne/písomne	
ospravedlnenie s vysvetlením	
vyjadrenie súhlasu/nesúhlasu	
blahoželanie – ústne/písomne	
adresa	
pohľadnica	
súkromný list	
tvorba otázok (žiadosť o informáciu)	
rozhovor	
začiatok a koniec telefonického rozhovoru	
príhovor (prívet)	
slávnostný príhovor/prejav	
cielený rozhovor (interview)	
rétorika	
osnova	
nápis	
jednoduché rozprávanie – ústne/písomne	
úvod, jadro, záver	
časová postupnosť v rozprávaní	
rozprávanie s prvkami opisu – ústne/písomne	
rozprávanie s využitím priamej reči (on – forma, ja – forma) – ústne a písomne &sup1	
pointa	
vnútorná kompozícia rozprávania	
úvod	
zápletka	
vyvrcholenie	
obrat	
rozuzlenie	
dynamický opis	
umelecký opis &sup1	
odborný opis	
umelecký a vecný text	
tabuľka	
názov, hlavička, riadok, stĺpec	
argument	
protiargument	
dôkaz	
krátke správy	
SMS, mejl	
oznam	
správa	
pozvánka	
plagát	
vizitka	
klúčové slová	
poznámky/konspekt	
koncept	
reprodukcia ústna	
reklama	
inzerát	
charakteristika osoby – priama, nepriama	
správa o riešení/výsledku projektu – ústna/písomná	
prihláška	
úradný list	
úradný životopis – beletrizovaný životopis	
jazykové štýly	
náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký	
slohové postupy	
informačný, rozprávací, opisný, výkladový/úvahový	
úvaha &sup1	
výklad &sup1	
projekt	
prejav	

fázy tvorenia prejavu
mimojazykové prostriedky
mimika , gestika, proxemika
príležitostné prejavy
slávnostné otvorenie podujatia, privítanie hostí na podujatí, blahoželania, slávnostné poďakovanie, smútočný prejav
náučný prejav
prednáška, referát
agitačný prejav
politická reč, súdna reč
prezentácia prejavu
štýlotvorné činitele
téma, autor, situácia, funkcia, adresát
slohotvorný proces
slohové útvary/žánre
žiadosť, dotazník, štruktúrovaný životopis , objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač – prihláška , zápisnica, splnomocnenie
analýza textu
obsah textu, forma textu, autorský zámer
text
súvislé texty – nesúvislé texty
hlavná myšlienka
diskusný príspevok
hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov
kontext
dialóg
interpretácia textu
spoločné a rozdielne znaky textov

Jazykoveda	
jazykoveda	
	náuka o zvukovej rovine jazyka/fonetika a fonológia
	náuka o významovej rovine jazyka/lexikológia
	morfológia/tvaroslovie
	syntax/skladba
	štylistika
Jazyk a reč	
jazyk	
jazykový znak	
jazykový systém	
reč	
funkcie jazyka	
	dorozumievacia/komunikatívna
	estetická
	poznávací/kognitívna
národný jazyk	
cieľový jazyk	
cudzí jazyk	
spisovný jazyk	
nárečie	
úradný (štátny jazyk) jazyk	
jazyky národnostných menšín	
indoeurópsky prajazyk	
indoeurópske jazyky	
staroslovienčina	
slovanské jazyky	
	východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské
jazyková norma	
kodifikácia spisovného jazyka	
A. Bernolák	
	kultúrna západoslovenčina
E. Štúr	
	stredoslovenské nárečie, štúrovčina
M. Hattala	
platné kodifikačné príručky	

Učenie sa	
učebný štýl	
faktory ovplyvňujúce učenie sa	
efektívne zapamätávanie	
kontrola plnenia plánu	
projektovanie vlastnej budúcnosti	
projekt	
	príprava projektu
	realizácia projektu
	prezentácia projektu
dedukcia	
indukcia	
komparácia	
analýza	
syntéza	
analógia	

Práca s informáciami	
informácia	
kľúčové slová	
vedľajšia informácia v texte	
zdroje informácií	
	nadpis , titulok, marginálie, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky
spôsoby spracovania informácií	
	konspekt
	osnova z prečítaného alebo počutého textu
	tézy
citácia	
	presná, voľná, parafráza
názor	
dôkaz	
argument	
požiadavky slovenskej štátnej normy na vybrané písomnosti administratívneho štýlu – úradný list	
reklama	
propagácia	
propaganda	
agitácia	
dezinformácia	

Jazyková kultúra	
jazyková norma	
spoločenské zásady komunikácie	

Komunikácia	
komunikácia	
	verbálna, neverbálna
odosielateľ	
prijímateľ	
komunikačná situácia	
efektívna komunikácia	
asertívna komunikácia	
devalvujúca komunikácia	
druhy otázok	
debata	
diskusia	

Autori: PhDr. Ivana GREGOROVÁ
PaedDr. Renáta SOMOROVÁ
PhDr. Katarína VAŠKANINOVÁ
Mgr. Karel DVOŘÁK
PhDr. Katarína HINCOVÁ, PhD.
PhDr. Marián LAPITKA

SLOVENSKÝ JAZYK

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

ÚVOD

Výkonový vzdelávací štandard je sekundárny pedagogický dokument vypracovaný na základe **obsahového vzdelávacieho štandardu** v tabuľkovej podobe. Zahŕňa v sebe novo zavádzané pojmy a príslušné zručnosti uvedené v obsahovom vzdelávacom štandarde. Samostatne uvádza predpísané žánre na kontrolné slohové práce pre ISCED3.

Výkonový štandard tvorí text, v ktorom sú štandardizované obsahové prvky usporiadané na základe jednotlivých komunikačných jazykových kompetencií s prihliadnutím na systematizáciu jazykového učiva.

Východiskovú didaktickú koncepciu, o ktorú sa opiera koncepcia predmetu slovenský jazyk a literatúra spolu s koncepciou pedagogickej dokumentácie, treba hľadať v princípoch *didaktického konštruktivismu*, ktorý jednoznačne stavia na podnecovaní žiaka objavovať svet a získavať vedomosti, zručnosti a postoje osobným bádáním a tvorivosťou.

Konštruktivismus je čitateľný aj v použitej štruktúre tabuľky predstavujúcej výkonový štandard. Na prvé miesto (prvý stĺpec tabuľky) sa dostali kompetencie, ktoré sa majú vo vyučovacom procese kreovať, na druhé miesto (druhý stĺpec tabuľky) výkon, ktorý sa od žiaka očakáva (na optimálnej i minimálnej úrovni), až na tretie miesto (tretí stĺpec tabuľky) sa dostali nevyhnutné pojmy, ktoré budovanie danej kompetencie vyžaduje, a napokon štvrtý stĺpec tabuľky uvádza odporúčaný tematický celok, v ktorom sa logicky ponúka dané kompetencie zavádzať do vyučovacieho procesu.

Stručný náčrt didaktického usporiadania obsahu slovenského jazyka

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka.

Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikačných a kognitívnych kompetencií (spôsobilostí) považujeme za východisko kvalitnejších výsledkov celého školského systému a následnej schopnosti žiakov uplatniť sa na trhu práce a v súkromnom živote.

Do popredia sa vo vyučovaní jazyka dostane analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré budú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii.

Analýza a interpretácia jazykových prejavov poskytne žiakom priestor na sebauvedomenie: dá šancu objaviť a následne prejavíť pozitívny vzťah k sebe a iným, nadobudnúť primeranú sebadôveru, schopnosť hodnotiť svoje prednosti i nedostatky, umožní vyjadrovať svoje pocity a hodnotiť svoj vlastný citový stav, hodnotiť svoje správanie a jeho dôsledky.

K cieľom jazykového vyučovania patrí aj to, aby si žiaci uvedomovali jazykovú a kultúrnu pestrosť v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Komunikačná gramotnosť sa má však cieľavedome budovať a rozvíjať vo všetkých vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby.

Predpísané žánre na kontrolné slohové práce pre ISCED3 – beletrizovaný životopis, umelecký opis, charakteristika osoby, úvaha, výklad, diskusný príspevok, rozprávanie, slávnostný prejav. *

Kontrolné diktáty – 8 za ISCED 3

* Kritériá hodnotenia sa nachádzajú v samostatnom dokumente:

http://www.nucem.sk/documents/25/maturita_2011/organizacne_pokyny_a_sprievodna_dokumentacia/Kriteria_na_hodnotenie_PFIC_MS_VUJ_2011_final.pdf.

Zmena didaktickej koncepcie vyučovania materinského jazyka sa odzrkadlí:

- v sústave vzdelávacích cieľov,
- v obsahovom usporiadaní predmetu,
- v realizačnej rovine vzdelávania.

Zmena v **sústave vzdelávacích cieľov** úzko súvisí s novou štruktúrou všeobecných cieľov vzdelávania, ktoré sa orientujú na kompetenčno-pojmový model výchovy a vzdelávania. Jazyková a slohová časť predmetu rozvíja predovšetkým interaktívne využívanie komunikačných nástrojov. Veľa tém ale slúži aj na rozvoj sociálnej interakcie v rámci heterogénnych skupín a formovanie autonómneho správania.

V **obsahovom usporiadaní predmetu** sa do popredia dostávajú komunikačné spôsobilosti a zároveň sa pre žiakov didakticky dotvára relatívne ucelený systém jazyka. Pojmovo presýtený obsah sa zredukoval v prospech aktivít žiakov, ktorí majú v čo najväčšom rozsahu interpretačno-hodnotiacim spôsobom pracovať s jazykovými komunikátmi. Najväčší akcent sa pritom kladie na vlastnú tvorbu *jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať* ap.

V **realizačnej rovine vzdelávania** sa ako najefektívnejší ukazuje konštruktivistický prístup k učeniu. Znamená to, že riešením úloh žiak sám prichádza na základe učiteľom usmerňovaného zážitkového vyučovania na nové poznatky, ktoré systematizuje a zovšeobecňuje. Veľkú pozornosť treba venovať získavaniu komplexných kompetencií, napr. dotvárať schopnosť žiakov interpretovať rôzne druhy súvislých aj nesúvislých textov (je nutná spolupráca aj s inými vyučovacími predmetmi, ktoré budú rozvíjať ďalšie stratégie čítania s porozumením orientované na texty špecifické pre dané predmety). Veľký dôraz je na vlastnej produkcii ústnych aj písaných prejavov samotnými žiakmi.

Štruktúra pedagogického dokumentu, ktorý spája výkonový a obsahový štandard

Zmeny v predmete slovenský jazyk a literatúra sa vzťahujú nielen na obsahovú stránku, ale aj na koncepciu pedagogickej dokumentácie, o čom svedčí aj samotná štruktúra pedagogického dokumentu spájajúceho výkonový a obsahový štandard, ktorý nepredstavuje súvislý text, ale tabuľku.

V prvom stĺpci tabuľky sú uvedené kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou Jazyk a komunikácia.

V druhom stĺpci tabuľky sú uvedené vlastné výkonové vzdelávacie štandardy, pričom pri danej kľúčovej kompetencii sú verbalizované očakávané výkony na optimálnej úrovni (v školskej praxi hodnotené klasifikačným stupňom výborný) a identická kompetencia má tiež verbalizované aj výkony na minimálnej úrovni (v školskej praxi hodnotené klasifikačným stupňom dostatočný). Proti každému optimálnemu výkonu je zadaný aj príslušný minimálny variant naplnenia danej kompetencie, preto pri každej kompetencii je uvedené dvakrát to isté číslovanie výkonov. Optimálny výkon je označený červeným písmom – kurzívou so sivým pozadím, minimálny výkon je označený tyrkysovým normálnym písmom bez farebného pozadia. Na základe opísaného optimálneho a minimálneho výkonu si učiteľ sám odvodí mieru výkonu na klasifikačný stupeň chválitebný, dobrý a nedostatočný. Teoreticky stupňovanie vychádza zo všeobecne akceptovaných taxonómií (Bloom/Anderson) a výkon žiaka sa opisuje v pojmoch zručností, ktoré sú zahrnuté v cieľoch predmetu slovenský jazyk a literatúra, sú zaradené do obsahového štandardu a explicitne uvedené v tabuľke pedagogického dokumentu.

V treťom stĺpci tabuľky sú uvedené pojmy z obsahového štandardu zavádzané v ISCED 3 potrebné na dosiahnutie opísaného výkonu v predchádzajúcom, t. j. v druhom stĺpci tabuľky. Samozrejme, na dosiahnutie požadovaného výkonu musí žiak využiť aj iné pojmy, ktoré by mal nadobudnúť už predchádzajúcim štúdiom. Úplný zoznam pojmov uvádza obsahový štandard slovenského jazyka a literatúry.

V poslednom stĺpci tabuľky je vymedzený tematický celok, v ktorom je vhodné budovať základy danej kompetencie. Pritom platí, že väčšina kompetencií sa dá rozvíjať vo viacerých tematických celkoch, dokonca vo viacerých vzdelávacích oblastiach, čo zodpovedá integrovanému prístupu vo vyučovaní.

Základom koncepcie pedagogického dokumentu spájajúceho výkonový a obsahový štandard pre ISCED3 sa teda stávajú komunikačné jazykové kompetencie: čítanie s porozumením, písanie, aktívne počúvanie a dve ďalšie kľúčové kompetencie – učiť sa, ako sa učiť, a cieľavedome riadiť vlastný život, ktoré štruktúrujú obsah učiva (pojmový štandard) a výkon (výkonový štandard) do relatívne uzavretých celkov. Uvedené komunikačné kompetencie je možné rozvíjať samostatne alebo ich vzájomne kombinovať. Postupnosť rozvíjania komunikačných jazykových kompetencií je v právomoci učiteľa.

Kompetencie definované v rámci komunikačných jazykových kompetencií predstavujú cieľ, ktorý má učiteľ naplňať vo vzdelávacom procese. Počas celého školského roka musí učiteľ rozvíjať všetky spôsobilosti stanovené v pedagogickom dokumente. Kompetencie majú činnostný charakter a sú napĺňané zručnosťami a obsahovým vymedzením učiva.

Pojmy uvádzané v pedagogickom dokumente, ktorý spája výkonový a obsahový štandard, sú presne vymedzené v obsahovom vzdelávacom štandarde pre predmet slovenský jazyk a literatúra a predstavujú znalosti, ktoré má žiak nadobudnúť.

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.			
1.1 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.1.1 Dokáže sa pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou.</i> • <i>1.1.2 Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky slovenskej výslovnosti, správne artikuluje.</i> • <i>1.1.3 Dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu.</i> • <i>1.1.4 Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka, a ich základné jednotky.</i> • <i>1.1.5 Dokáže aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie vo vlastnom jazykovom prejave.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • systém slovenských hlások • fonetika, fonológia • samohlásková skupina • fonéma, graféma, hláska • znelostná asimilácia • diakritické znamienka – dve bodky • interpunkčné znamienka – dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky 	Jazykoveda Komunikácia Zvuková rovina jazyka
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.1 Pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch.</i> • <i>1.2.2 Vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, napr. využíva synonymá, vyhýba sa tým stereotypnému vyjadrovaniu.</i> • <i>1.2.3 Pozná rozdiel vo veľkosti vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka, cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap.</i> • <i>1.2.4 Pozná všetky slovotvorné postupy a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.</i> • <i>1.2.5 Vie vysvetliť spôsob obohacovania slovnej zásoby prenášaním významu na príklade frazeologizmov a vo vlastných jazykových prejavoch využíva všetky ich druhy.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • lexikológia • sémantický trojuholník • lexikálny význam slova, gramatický význam slova • opozitá • homonymá • slovníky – prekladový, terminologický • slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba • aktívna slovná zásoba, pasívna slovná zásoba • jadro slovnej zásoby • expresívne slová – pejoratíva, vulgarizmy • neologizmy • internacionalizácia • spôsoby obohacovania slovnej zásoby – prenášaním významu • tvorenie slov skracovaním, značky, skratkové slová 	Jazykoveda Lexikálna rovina jazyka
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.6 Vie určiť slovnodruhová a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte.</i> • <i>1.2.7 Správne uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.</i> • <i>1.2.8 Ovláda klasifikáciu slovných druhov: plnovýznamové – neplnovýznamové; ohybné – neohybné; s vetnočlenskou platnosťou – bez vetnočlenskej platnosti.</i> • <i>1.2.9 Vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovičiek.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • gramatický tvar • podstatné mená – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; vzor: kuli; gazdiná • menné gramatické kategórie • stupeň • singulár, plurál • nominatív, genitív, datív, akuzatív, vokatív, lokál, inštrumentál • prídavné mená – plnovýznamový slovný druh; 	Morfologická rovina jazyka

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.6 Vie odlišiť jednotlivé slovné druhy v texte. 1.2.7 S malými chybami, napr. tvary vymedzovacích zámen <i>sám – samý</i>, osobných zámen <i>oni – ony</i>, násobných čísloviek <i>päťkrát – päť ráz</i>, uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov. 1.2.8 Vie v texte odlišiť plnovýznamové slovné druhy od neplnovýznamových. 1.2.9 Vie v texte odlišiť plnovýznamové slovesá od neplnovýznamových. 	<ul style="list-style-type: none"> vetnočlenská platnosť zámená – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; druhy zámen; zvrtné zámená – základné, prívlastňovacie; vymedzovacie zámená; neurčité zámená číslovky – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; druhy čísloviek; skupinové číslovky slovesá – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; slovesné gramatické kategórie – rod; historický prítom; slovesá – sponové, modálne, fázové, činnostné, stavové, rod – činný, trpný; prechodník, prídavné príslovky – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť predložky – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť spojky – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; prirad'ovacie – zlučovacie, stupňovacie; vylučovacie, odporovacie, podrad'ovacie častice – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť citoslovčia – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť 	
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.10 Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky syntaxe. 1.2.11 Vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie. 1.2.12 Vie transformovať jednoduché vety na polovetné konštrukcie a súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. 1.2.13 Vie v texte nájsť odchýlky od vetnej stavby – elipsu a vsuvku a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. 1.2.14 Dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete, v jednoduchom súvetí a v zloženom súvetí. 1.2.15 Vie určiť druh jednoduchého súvetia – prirad'ovacie a podrad'ovacie. Vie určiť druh prirad'ovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podrad'ovacom súvetí. <ul style="list-style-type: none"> 1.2.10 Pri tvorbe syntakticky jednoduchých viet dodržiava pravidlá a požiadavky syntaxe. 1.2.11 Vie vysvetliť funkciu prísudku, podmetu, predmetu, príslovkového určenia a prívlastku vo vete. 1.2.12 Odlišuje jednoduchú vetu od súvetia a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Podľa vzoru dokáže transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak. 1.2.13 Vie v texte nájsť odchýlku od vetnej stavby – vsuvku. 1.2.14 S malými chybami, napr. čiarka pred zlučovacimi spojkami <i>či, alebo</i> ap., dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí. 1.2.15 Vie v texte odlišiť prirad'ovacie súvetie od podrad'ovacieho. 	<ul style="list-style-type: none"> vety podľa modálnosti hlavné vetné členy; vetný základ – slovesný, neslovesný; rozvíjacie vetné členy – priamy predmet, nepriamy predmet; doplnok prirad'ovací sklad; určovací sklad polovetná konštrukcia – s prechodníkom, s prídavným, s neurčitkom významový, gramatický a rytmický činiteľ slovosledu odchýlky od vetnej stavby – elipsa, vsuvka prirad'ovacie súvetie – zlučovacie, stupňovacie, odporovacie, vylučovacie podrad'ovacie súvetie – vedľajšia veta: prísudková, podmetová, predmetová, príslovková miestna, príslovková časová, príslovková príčinná, príslovková spôsobová, prívlastková, doplnková zložené súvetie 	Syntaktická rovina jazyka
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.16 Vie vytvoriť kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinnno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine. 1.2.17 Vie nájsť v texte prvky súdržnosti a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. 	<ul style="list-style-type: none"> nadvetná/textová syntax titulok 	Nadvetná syntax
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.18 Vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch. 1.2.19 Vie si na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a na ich základe samostatne vytvorí požadovaný text. 1.2.20 Vie prispôbiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie. 1.2.21 Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu. <ul style="list-style-type: none"> 1.2.18 Vie vymenovať základné štýlotvorné činitele. Pri tvorbe vlastných jazykových prejavov dodržiava predovšetkým tému, pričom zohľadňuje funkciu prejavov. 1.2.19 Na základe posúdenia komunikačnej situácie vie stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a s malými formálnymi chybami, napr. chybné grafické rozmiestnenie textu, prehodenie závažných informácií 	<ul style="list-style-type: none"> štylistika beletrizovaný životopis¹ priama a nepriama charakteristika – charakteristika osoby¹ úvahový slohový postup – úvaha¹ štýlotvorné činitele – téma, autor, situácia, funkcia, adresát slohovotvorný proces slohové útvary – žiadosť, dotazník, objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač – zápisnica, splnomocnenie analýza textu – obsah textu, forma textu, autorský zámer klúčové slová súvislé texty – nesúvislé texty efektívna komunikácia umelecký opis¹ 	Jazykoveda Sloh Komunikácia

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
	<p>v texte ap., dokáže podľa vzoru vytvoriť – žiadosť, zápisnicu, splnomocnenie a informačný leták. Dokáže vyplniť dotazník, objednávku a potvrdenie. Dokáže odlišiť administratívny životopis od beletrizovaného a s pomocou učiteľa dokáže oba typy vytvoriť. Vie odlišiť (vlastný) výkladový slohový postup od úvahového slohového postupu. Dokáže odlišiť priamu a nepriamu charakteristiku.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2.20 Na základe komunikačnej situácie vie použiť vhodnú slovnú zásobu. 1.2.21 S pomocou učiteľa dokáže pochopiť chyby v poradí viet vo vlastnom texte a následne ich dokáže opraviť. 		
1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Vie výrazne čítať umelecký text. 1.3.2 Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením. 1.3.3 Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke. 1.3.4 Vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu. 1.3.5 Dokáže identifikovať kľúčové slová textu. 1.3.6 Vie rozlíšiť v texte hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných. 1.3.7 Dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu. 1.3.8 Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu z prečítaného textu, tézy. Vo vlastných jazykových prejavoch funkčne používa presnú citáciu, voľnú citáciu a parafrázu, pričom dodržiava pravidlá ich formálneho stvárnenia. 1.3.9 Dokáže posúdiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený. 1.3.10 Dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry. 1.3.11 Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu. 1.3.12 Na základe analýzy vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu a dokáže ho obhájiť. 1.3.13 Dokáže efektívne využiť zdroje informácií pri práci s vlastným i cudzím textom. 1.3.14 Ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú. 1.3.15 Dokáže vyjadriť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyk jazykový znak jazykový systém reč dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka estetická funkcia jazyka poznávací/kognitívna funkcia jazyka text, obsah textu, forma textu autorský zámer súvislé texty, nesúvislé texty kontext argumentácia informácia vedľajšia informácia v texte spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza osnova z prečítaného textu, tézy hlavná myšlienka kľúčové slová funkcia prejavu zdroje informácií – titulok, marginálie, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky 	Sloh Práca s informáciami
1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Po príprave dokáže plynulo prečítať umelecký a vecný text. 1.3.2 Vie čítať s porozumením veku primerané umelecké a jednoduché vecné texty, ktoré podávajú jemu blízku problematiku. 1.3.3 Vie na základe funkcie rozlíšiť umelecký a vecný text. 1.3.4 Vie v texte identifikovať výrazové prostriedky, ktoré určujú text buď ako umelecký alebo ako vecný, napr. termíny, resp. obrazné pomenovania. 1.3.5 S pomocou učiteľa dokáže vybrať kľúčové slová textu. 1.3.6 Vie rozlíšiť v texte kľúčové myšlienky od vedľajších. 1.3.7 Na základe vlastného spracovania informácií v texte dokáže sformulovať jeho hlavnú myšlienku. 1.3.8 Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konspekt. Odlišuje citované myšlienky od vlastných. 1.3.9 Vie určiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený. 1.3.10 Dokáže posúdiť spisovnosť použitých jazykových prostriedkov v texte. 1.3.11 Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu. 1.3.12 Vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu. 1.3.13 Dokáže využiť dostupné zdroje informácií (najmä slovníky a internet) pri práci s vlastným i cudzím textom. 1.3.14 Vie identifikovať problémy nastolené textom. 1.3.15 Dokáže vyjadriť svoj názor na využitie prečítaného textu na riešenie reálnych problémov. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyk jazykový znak jazykový systém reč dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka estetická funkcia jazyka poznávací/kognitívna funkcia jazyka text, obsah textu, forma textu autorský zámer súvislé texty, nesúvislé texty kontext argumentácia informácia vedľajšia informácia v texte spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza osnova z prečítaného textu, tézy hlavná myšlienka kľúčové slová funkcia prejavu zdroje informácií – titulok, marginálie, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky 	Sloh Práca s informáciami

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.4 Vedieť aktívne počúvať.	<ul style="list-style-type: none"> 1.4.1 Dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočuté informácie. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných a parafrázovaných informácií. 1.4.2 Vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext. 1.4.3 Je schopný zhodnotiť silu hlasu a identifikovať hlavný vetný prízvuk, dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie. 1.4.4 Dokáže z hľadiska spisovnosti rozlíšiť vhodnosť, resp. nevhodnosť použitých slov a slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie. 1.4.5 Odlišuje stylisticky primerané jazykové prostriedky od stylisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie. 1.4.6 Využíva v komunikačných situáciách zásady spoločenskej rétoriky. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyk jazykový znak jazykový systém reč dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka estetická funkcia jazyka poznávacía/kognitívna funkcia jazyka text, obsah textu, forma textu autorský zámer súvislé texty, nesúvislé texty argumentácia informácia vedľajšia informácia v texte spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza osnova z počutého textu hlavná myšlienka kľúčové slová funkcia prejavu zdroje informácií – masmediálne komunikačné prostriedky 	Sloh Práca s informáciami
1.4 Vedieť aktívne počúvať.	<ul style="list-style-type: none"> 1.4.1 Dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií. 1.4.2 Vie rozpoznáť kontext počutej komunikačnej situácie s pomocou učiteľa, ktorý ho upozorní na významové vzťahy kontextu. 1.4.3 Je schopný identifikovať dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie. 1.4.4 Dokáže z hľadiska spisovnosti rozlíšiť vhodnosť, resp. nevhodnosť použitých slov a slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách. 1.4.5 Vie poukázať na stylisticky neprimerané jazykové prostriedky v závislosti od danej komunikačnej situácie. 1.4.6 Pozná zásady spoločenskej rétoriky, ale len zriedka ich dokáže dodržiavať vo vlastnej komunikácii. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyk jazykový znak jazykový systém reč dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka estetická funkcia jazyka poznávacía/kognitívna funkcia jazyka text, obsah textu, forma textu autorský zámer súvislé texty, nesúvislé texty kontext argumentácia informácia vedľajšia informácia v texte spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza osnova z počutého textu hlavná myšlienka kľúčové slová funkcia prejavu zdroje informácií – masmediálne komunikačné prostriedky 	Sloh Práca s informáciami
2. Schopnosť učiť sa učiť.	<ul style="list-style-type: none"> 2.1 Samostatne sa učí a zaujíma sa o podnety na učenie z rôznych zdrojov, pozná svoj učebný štýl. 2.1 Učí sa s pomocou učiteľa alebo spolužiakov. Intuitívne využíva rôzne spôsoby učenia sa. 	<ul style="list-style-type: none"> učebný štýl faktory ovplyvňujúce učenie sa efektívne zapamätávanie 	Učenie sa
3. Schopnosť cieľavedome riadiť vlastný život.	<ul style="list-style-type: none"> 3.1 Vie vytvoriť plán svojej činnosti, postupovať podľa neho a kontrolovať ho. 3.2 Je schopný klásť sebe, učiteľom i spolužiakom podnetné otázky pri plánovaní svojej činnosti. 3.1. Dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť jednoduchý plán vlastnej činnosti a snaží sa podľa neho postupovať. 3.2 Je schopný požiadať o pomoc pri plánovaní svojej činnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> kontrola plnenia plánu projektovanie vlastnej budúcnosti 	Učenie sa

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente: Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy, slovenský jazyk a literatúra, časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.			
1.1 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.1 Dokáže sa pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou. 1.1.2 Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje. Vo svojich ústnych prejavoch uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu. 1.1.3 Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky. 	<ul style="list-style-type: none"> intonácia pauza – fyziologická, významová vedľajší slovný prízvuk tempo reči frázovanie, modulácia hlasu ortoepia ortografia 	Jazykoveda Komunikácia Zvuková rovina jazyka
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.1 Pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch. 1.2.2 Vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby. 1.2.3 Odlišuje v písaných i počutých prejavoch nárečové slová od spisovných a vhodne zaraduje nárečové slová do vlastných jazykových prejavov s cieľom štylisticky ich dotvárať. 	<ul style="list-style-type: none"> nárečové slová odborné názvy/termíny básnické slová 	Jazykoveda Významová/ lexikálna rovina jazyka
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.4 Vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja správne tvary stupňovania prídavných mien a prísloviak. 	<ul style="list-style-type: none"> stupeň (prídavné mená a príslovky) 	Tvarová/ morfológická rovina jazyka
	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.5 Vie vytvoriť kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine. 1.2.6 Je schopný vyhľadať v cudzom texte a uplatniť vo vlastnom jazykovom prejave obsahové, jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu. 1.2.7 Je schopný nájsť chyby v logickom poradí viet v cudzích jazykových prejavoch a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede. 	<ul style="list-style-type: none"> súdržnosť textu – konektory vetosled 	Nadvetná syntax
	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.5 Vie vytvoriť názov textu, rozčleniť text na odseky a na úvod, jadro a záver. Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa chýb v logickej nadväznosti viet. 1.2.6 Je schopný vyhľadať v cudzom texte a uplatniť vo vlastnom jazykovom prejave obsahové a niektoré jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú 		

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente: Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy, slovenský jazyk a literatúra, časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
	<p>súdržnosť textu.</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2.7 Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede. 		
<p>1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.8 Ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava aktuálnu jazykovú normu a zároveň je schopný zvoliť vhodné štylistické prostriedky v každej komunikačnej situácii aj vtedy, ak by tým porušil jazykovú normu. 1.2.9 Dokáže vysvetliť pojem hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov a vo vlastných jazykových prejavoch vie odôvodniť využitie výrazových prostriedkov hybridizácie. 1.2.10 Pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dodržiava, resp. prispôsobuje si jednotlivé fázy tvorby prejavu s dôrazom na jeho vhodnú ústnu alebo písomnú prezentáciu. 1.2.11 Pri ústnej prezentácii jazykového prejavu aktívne využíva vhodné mimojazykové prostriedky, ktorými umocňuje celkové vyznenie svojho prejavu. 1.2.12 Ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava spoločenské zásady jazykovej komunikácie. 1.2.13 Vo svojej jazykovej praxi sa vedome vyhýba devalvujúcej komunikácii. 1.2.14 Dokáže sa rozhodnúť pre vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľom komunikácie. 1.2.15 Vie samostatne transformovať text z jedného žánru do druhého. 1.2.16 Vie vysvetliť rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia, propaganda a agitácia) a je pripravený na možnú prítomnosť dezinformácií v jazykových prejavoch. Dokáže vyjadriť svoj názor na ne. 1.2.17 Pomocou analýzy textov dokáže nájsť ich spoločné a rozdielne znaky, ktoré využíva pri interpretácii. 1.2.18 Vie vysvetliť typické znaky príležitostných, náučných a agitačných prejavov a dokáže tieto žánre samostatne vytvoriť. 1.2.19 Pozná rôzne druhy otázok a vo vlastných jazykových prejavoch ich aktívne a vhodne využíva. 1.2.20 Vie vysvetliť rozdiel medzi národným, cieľovým, cudzím, úradným (štátnym) jazykom a jazykmi národnostných menšín a dokáže vysvetliť ich základné funkcie. 1.2.21 Pozná a pri tvorbe vlastných jazykových prejavov aktívne využíva platné kodifikačné príručky. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyková norma slohový útvar – žáner hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov fázy tvorenia prejavu prezentácia prejavu mimojazykové prostriedky – gestika, proxemika spoločenské zásady jazykovej komunikácie devalvujúca komunikácia druhy otázok príležitostné prejavy – slávnostné otvorenie podujatia náučný prejav – prednáška, referát agitačný prejav – politická reč, súdna reč diskusný príspevok interpretácia textu spoločné a rozdielne znaky textov propagácia propaganda agitácia dezinformácia národný jazyk cieľový jazyk cudzí jazyk úradný (štátny) jazyk jazyky národnostných menšín kodifikácia spisovného jazyka A. Bernolák – kultúrna západoslovenčina L. Štúr – stredoslovenské nárečie, štúrovčina M. Hattala platné kodifikačné príručky požiadavky slovenskej štátnej normy na vybrané písomnosti administratívneho štýlu (úradný list) 	<p>Jazykoveda Sloh Komunikácia</p>

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente: Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy, slovenský jazyk a literatúra, časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.8 Vo vlastných jazykových prejavoch sa snaží dodržiavať jazykovú normu, nedokáže sa však vyhnúť chybám (najmä pravopisným: písanie i/y; používanie interpunkčných znamienok; písanie veľkých začiatočných písmen). Dokáže v danej komunikačnej situácii posúdiť štylistickú vhodnosť použitých výrazových prostriedkov v prejavoch iných ľudí, no vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa prehrškov voči štylistickej vhodnosti, predovšetkým neadekvátnym používaním hovorových a slangových slov vo verejných prejavoch. 1.2.9 Vo vlastných jazykových prejavoch využíva výrazové prostriedky hybridizácie jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov, často však v rozpore s komunikačným cieľom. 1.2.10 Pri tvorbe vlastného jazykového prejavu využíva len niektoré fázy tvorby jazykového prejavu, no predovšetkým vo fáze úpravy jazykového prejavu nevenuje dostatočnú pozornosť pravopisným, kompozičným a štylistickým chybám, resp. nedokáže ich samostatne opraviť. 1.2.11 Pri ústnej prezentácii vlastného jazykového prejavu sa snaží aktívne využívať mimojazykové prostriedky, ich výber a použitie však nie sú vždy funkčné. 1.2.12 Vo vlastných jazykových prejavoch sa snaží dodržiavať spoločenské zásady jazykovej komunikácie, nevyhne sa však ich častému porušovaniu. 1.2.13 Pozná znaky devalvujúcej komunikácie, no niekedy sa im nedokáže vyhnúť vo vlastných jazykových prejavoch. 1.2.14 Po pripomenutí znakov jednotlivých slohových útvarov/žánrov sa dokáže zvyčajne správne rozhodnúť pre vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi komunikácie. 1.2.15 Spomocou odbornej literatúry, resp. po pripomenutí znakov jednotlivých žánrov vie transformovať jednoduchý text z jedného žánru do druhého. 1.2.16 Pozná základné rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia, propaganda a agitácia). Vie vysvetliť, čo je dezinformácia. 1.2.17 Intuitívne dokáže nájsť niektoré spoločné a rozdielne znaky textov. 1.2.18 Pozná členenie prejavov na: príležitostné, náučné a agitačné prejavy; má však problém odlišiť konkrétne žánre v rámci daných typov prejavov, napr. prednášku od referátu či diskusného príspevku. 1.2.19 Vo vlastných jazykových prejavoch intuitívne využíva rôzne druhy otázok. 1.2.20 Vie vysvetliť rozdiel medzi národným, cudzím, úradným (štátnym) jazykom a jazykmi národnostných menšín. 1.2.21 Pri tvorbe vlastného jazykového prejavu vie pracovať s platnými jazykovými kodifikačnými príručkami, napr. s výkladovým slovníkom slovenského jazyka. 	<ul style="list-style-type: none"> jazyková norma slohový útvar – žáner hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov fázy tvorenia prejavu prezentácia prejavu mimojazykové prostriedky – gestika, proxemika spoločenské zásady jazykovej komunikácie devalvujúca komunikácia druhy otázok príležitostné prejavy – slávnostné otvorenie podujatia náučný prejav – prednáška, referát agitačný prejav – politická reč, súdna reč diskusný príspevok interpretácia textu spoločné a rozdielne znaky textov propagácia propaganda agitácia dezinformácia národný jazyk cieľový jazyk cudzí jazyk úradný (štátny) jazyk jazyky národnostných menšín kodifikácia spisovného jazyka A. Bernolák – kultúrna západoslovenčina L. Štúr – stredoslovenské nárečie, štúrovčina M. Hattala platné kodifikačné príručky požiadavky slovenskej štátnej normy na vybrané písomnosti administratívneho štýlu (úradný list) 	
1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Dokáže identifikovať všetky informácie uvedené v <i>texte explicitne</i>. 1.3.2 Je schopný dedukovať z textu a vyvodit' informácie, ktoré v ňom nie sú uvedené priamo, implicitne z neho ale vyplývajú, teda na porozumenie textu je schopný využiť uvažovanie, analýzu, porovnávanie, vyvodzovanie, jednoduchú aplikáciu. Na lepšie porozumenie textu aktívne využíva kontextové súvislosti. 1.3.3 Je schopný interpretovať text a integrovať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami. 1.3.4 Dokáže vybrať a hodnotiť text z hľadiska obsahu. 1.3.5 Dokáže hodnotiť text z hľadiska formy, jazykových prostriedkov, útvaru, štýlu a pod. 1.3.6 Pozná klasifikáciu slovanských jazykov. 1.3.7 Vie vysvetliť vývojovú líniu slovenčiny od 	<ul style="list-style-type: none"> slohový útvar – žáner kontext interpretácia textu spoločné a rozdielne znaky textov dedukcia indukcia komparácia analýza syntéza analógia indoeurópsky prajazyk indoeurópske jazyky staroslovenčina slovanské jazyky – východoslovenské, západoslovenské, južnoslovenské 	Sloh Práca s informáciami

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente: Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy, slovenský jazyk a literatúra, časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
	<p><i>indoeurópskeho prajazyka po jej začlenenie do rodiny západoslovanských jazykov.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1.3.8 <i>Pozná dôvody, pre ktoré sa starosloviččina stala spisovným jazykom na našom území. Pozná ohlas tejto kultúry aj v neskorších obdobiach.</i> 		
2. Schopnosť učiť sa učiť.	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Dokáže identifikovať niektoré informácie uvedené v texte explicitne. 1.3.2 S pomocou učiteľa je schopný dedukovať z textu a vyvodit' niektoré informácie, ktoré v texte nie sú uvedené priamo, ale implicitne z neho vyplývajú. Na lepšie porozumenie textu využíva kontextové súvislosti. 1.3.3 Je schopný interpretovať krátky jednoduchý vecný text a intuitívne spájať informácie z textu s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami. 1.3.4 Dokáže vybrať krátky jednoduchý vecný text z hľadiska obsahu, ale táto jeho schopnosť je limitovaná úzkym okruhom tém. 1.3.5 Je schopný určiť niektoré jazykové prostriedky a s prípadnou pomocou učiteľa aj jazykový útvar/žáner, štýl a pod. krátkeho, jednoduchého vecného textu. 1.3.6 Vie vymenovať slovanské jazyky. 1.3.7 Pozná začlenenie slovenčiny do indoeurópskych jazykov. 1.3.8 Vie, že starosloviččina bola vo Veľkomoravskom období spisovným jazykom na našom území. 	<ul style="list-style-type: none"> slohový útvar – žáner kontext interpretácia textu spoločné a rozdielne znaky textov dedukcia indukcia komparácia analýza syntéza analógia indoeurópsky prajazyk indoeurópske jazyky starosloviččina slovanské jazyky – východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské 	Učenie sa
3. Schopnosť cieľavedome riadiť vlastný život.	<ul style="list-style-type: none"> 2.1 <i>Vie naplánovať svoju činnosť pri príprave projektu, je schopný samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti.</i> 2.2 <i>Vie vytvoriť na základe čiastkových informácií z umeleckého a niektorých druhov vecného textu hypotézu o jeho závere a svoju hypotézu overiť v diskusii.</i> 2.3 <i>Je schopný úspešne realizovať a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia.</i> 2.4 <i>Vie vecne reagovať na pripomienky k svojmu projektu a podporiť ich argumentmi.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> príprava projektu realizácia projektu prezentácia projektu dedukcia indukcia komparácia analýza syntéza analógia 	Učenie sa

Autori: PhDr. Katarína HINCOVÁ, PhD.
PhDr. Ivana GREGOROVÁ
PaedDr. Renáta SOMOROVÁ
PhDr. Katarína VAŠKANINOVÁ
Mgr. Karel DVOŘÁK
PhDr. Marián LAPITKA

LITERATÚRA

OBSAHOVÝ ŠTANDARD

ÚVOD

Obsahový vzdelávací štandard vymedzuje sústavu *poznávacích a čitateľských kompetencií*, súbor *literárnovedných termínov* a skupinu *vybraných literárnych diel a ich autorov*, ktoré v časovom úseku vymedzenom týmito vzdelávacími štandardmi musia byť *povinne zaradené* do obsahu vzdelávania na každej škole tohto typu v Slovenskej republike.

Časový úsek predstavuje ISCED 3.

V zhode s týmto rozdelením sa budú organizovať všetky formy mimoškolskej kontroly výsledkov vzdelávania, vrátane externej písomnej formy maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry.

Súbor literárnovedných termínov obsahuje aj všetky literárnoteoretické pojmy, ktoré boli štandardizované pre základnú školu (sú zvýraznené osobitným typom písma). Sú už trvalou zložkou obsahu vzdelávania, a preto sa pri nich neuvádza nijaká časová hranica, na zaradenie do obsahu vyučovania na gymnáziu a strednej odbornej škole. Sú len informáciou pre učiteľov gymnázií a učiteľov v stredných odborných školách.

Obsahové vzdelávacie štandardy literatúry

Poznávacie a čitateľské kompetencie

Technika čítania a verejná prezentácia textu

- 1) Plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.
- 2) Recitovať prozaické a básnické dielo. Rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu, frázovať básnický aj prozaický text v zhode s vlastným chápaním jeho významu.
- 3) Pri spoločnom dramatizovanom čítaní prezentovať text postavy dramatického diela a modulovať hlas podľa zmyslu textu.

Pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti

- 1) Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
- 2) Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
- 3) Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky (definície) nových javov.
- 4) Usporiadať známe javy do tried a systémov.
- 5) Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou (jednoduchý transfer).
- 6) Aplikovať literárnovedné vedomosti na štruktúralne odlišné literárne texty (špecifický transfer).
- 7) Integrovať literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti a čitateľské skúsenosti s teoretickými a historickými vedomosťami a recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia.

Analytické a interpretačné zručnosti

- 1) Odlíšiť medzi sebou epické, lyrické a dramatické texty.
- 2) Odlíšiť intencionálny (programový) lyrický text od pocitového (impresívneho).
- 3) Extrahovať a lineárne reprodukovať dejovú líniu epického diela.
- 4) Odlíšiť dejový a významový plán umeleckého diela, resp. identifikovať neprítomnosť významového plánu v diele.
- 5) Chápať umelecké dielo ako štylizovanú autorskú výpoveď o svete.
- 6) Analyzovať literárny text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu týchto prvkov pre dejový a významový plán diela.
- 7) Interpretovať význam výpovede literárneho diela, argumentovať výsledkami štruktúralno-funkčnej analýzy diela, uvádzať fakty a citovať iné interpretačné zdroje.
- 8) Hodnotiť dielo v kontexte doby jeho vzniku.
- 9) Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska a v súčasnom kontexte.
- 10) Vo forme diskusného príspevku alebo referátu napísať/verejne predniesť ucelenú analýzu, interpretáciu a hodnotenie umeleckého diela.

Tvorivé zručnosti

- 1) Zhustiť dej epického (básnického, prozaického alebo dramatického) diela.
- 2) Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.
- 3) Samostatne napísať básnický text, poviedku, scenár pre videofilm alebo iný kratší text primerane náročného žánru.
- 4) Inscenovať kratší dramatický text.

Informačné zručnosti

- 1) Orientovať sa vo verejnej knižnici a jej službách.
- 2) Pracovať s údajmi o knižnom fonde v lístkovej a elektronickej podobe.
- 3) Vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.
- 4) Vybudovať si vlastnú knižnicu.

Poznámka:

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v SŠ.

☞¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale ďalej sa s ním pracuje.

Všeobecné pojmy

autor/spisovateľ

čitateľ/divák

čítanie s porozumením a interpretácia

kniha

knižnica

časopis

noviny

rozhlas

televízia

film

text ¹

ilustrácia

literatúra pre deti

odborná (náučná) literatúra ¹

populárnovedecká literatúra ¹

hlavná myšlienka

umelecká literatúra ¹

poézia ¹

próza ¹

divadelná hra ¹

dobrodružná literatúra

literatúra faktu

vedeckofantastická literatúra

herec

režisér

inscenácia

Literárne obdobia a smery*	
staroveká literatúra	
stredoveká literatúra	
renesančná literatúra	
baroková literatúra	
klasicizmus	
romantizmus	
realizmus, naturalizmus	
literárna moderna	
	symbolizmus
	impresionizmus
avantgarda	
	futurizmus
	expresionizmus
	surrealizmus (nadrealizmus)
naturizmus	
socialistický realizmus	
existencializmus	
postmoderna	

Literárne druhy	
epika 🇸🇰 ¹	
lyrika 🇸🇰 ¹	
	duchovná lyrika
	čistá lyrika
	Púbostná lyrika 🇸🇰 ¹
	spoločenská lyrika 🇸🇰 ¹
	reflexívna (úvahová) lyrika 🇸🇰 ¹
	prírodná lyrika 🇸🇰 ¹
dráma 🇸🇰 ¹	

Literárne žánre	
komiks	
pieseň	
	ľudová pieseň
	populárna pieseň 🇸🇰 ¹
hádanka	
príslovie	
porekadlo	
pranostika	
vyčítanka	
rozprávka	
	ľudová rozprávka
	autorská rozprávka
	televízna rozprávka
	filmová rozprávka
	rozhlasová rozprávka
modlitba	
povešť	
	ľudová povešť
	autorská povešť
anekdota	
aforizmus	
báj	
bájka	
balada 🇸🇰 ¹	
epos	
legenda 🇸🇰 ¹	
podobienstvo (alegória)	
novela	
poviedka 🇸🇰 ¹	
román 🇸🇰 ¹	
	detektívny román 🇸🇰 ¹
	dobrodružný román
	biografický román
	historický román
	dievčenský román
	román vo forme denníka
	sociálny román
	psychologický román
komédia 🇸🇰 ¹	
tragédia 🇸🇰 ¹	
činohra 🇸🇰 ¹	
absurdná dráma	
automatický text	
sonet	

Štruktúra literárneho diela

dej

príbeh

autorská štylizácia reality

kompozícia literárneho diela ¹

chronologický (kronikársky) postup

retrospektívny (spätný) postup

reťazový (nadväzujúci) postup

vnútorná kompozícia literárneho diela ¹

expozícia (úvod)

zápleтка

vyvrcholenie

obrat

rozuzlenie

pointa

vonkajšia kompozícia literárneho diela

nadpis

odsek

kapitola

diel

strofa

spev

verš

výstup

dejstvo

autorské poznámky

horizontálne členenie textu diela

pásmo rozprávača

vševvediaci rozprávač

nespoľahlivý rozprávač

priamy rozprávač

prúd autorovho vedomia

pásmo postáv

replika

monológ ¹

vnútorný monológ

dialóg ¹

hlbkové členenie textu

dejový plán

významový plán diela

literárna postava ¹

hlavná literárna postava

vedľajšia literárna postava

idealizovaný typ postavy

charakterový typ postavy

sociálny typ postavy

Štylizácia textu	
zdrobnenina	
anafora	
epiteton ¹	
humor	
irónia	
satira	
hyperbola	
metafora ¹	
personifikácia/zosobnenie	
metonymia ¹	
básnické prirovnanie ¹	
básnická otázka	
protiklad (kontrast)	
symbol	
asociácia	
zvukomalba	

Metrika	
rým ¹	združený ¹
	striedavý ¹
	obkročný ¹
	prerývaný
rytmus ¹	
rytmicky viazaná reč (poézia, dráma)	
rytmicky neviazaná reč (próza, dráma)	
verš	
veršový systém	
	časomerný veršový systém
	slabičný (sylobický) veršový systém ¹
	sylobo-tonický (prízvučný) veršový systém
	prízvučná a neprízvučná slabika
	voľný verš
stopa	trochej
	daktyl
	jamb
	predrážka (anakrúza)
rytmicko-syntaktický paralelizmus	
refrén	

Autori: PhDr. Ivana GREGOROVÁ
 PhDr. Marián LAPITKA
 PaedDr. Renáta SOMOROVÁ
 PhDr. Katarína VAŠKANINOVÁ
 Mgr. Karel DVOŘÁK

Autori a literárne diela

Slovenská literatúra

Poézia

H. Gavlovič: Valaská škola – mravúv stodola (vlastný výber)
J. Kollár: Předzpěv zo Slávy dcery
S. Chalupka: Mor ho!
A. Sládkovič: Marína (vlastný výber)
J. Botto: Smrt' Jánošíkova
I. Krasko (vlastný výber)
J. Smrek (vlastný výber)
R. Dilong (vlastný výber)
M. Válek: (vlastný výber)
M. Rúfus (vlastný výber)
J. Urban (vlastný výber)

Próza

M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie
J. G. Tajovský: Maco Mlieč
Timrava: Ľapákovci
M. Kukučín: Dom v stráni
J. Cíger Hronský: Jozef Mak
D. Chrobák: Drak sa vracia
A. Bednár: Kolíska
L. Mňačko: Ako chutí moc
D. Dušek: Kufor na sny

Dráma

J. Palárik: Dobrodružstvo pri obžinkoch
J. G. Tajovský: Statky-zmätky
I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva
M. Lasica – J. Satinský: Soirée

Inojazyčná literatúra

Sofokles: Antigona
W. Shakespeare: Hamlet
Molière: Lakomec
E. M. Remarque: Na západe nič nového
A. S. Puškin: Kapitánova dcéra
J. D. Salinger: Kto chytá v žite

LITERATÚRA

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

ÚVOD

Stručný náčrt didaktického usporiadania obsahu literárnej výchovy

Zmena obsahovej koncepcie literárnej výchovy tvorí súčasť celkovej reformy vzdelávania, ktorá mení podiel zodpovednosti za obsah a realizáciu vzdelávania medzi štátom a školou, resp. učiteľom. Táto legislatívna inovácia umožňuje učiteľom (ale zároveň ich aj núti) dopracovať načrtnutý a len vo všeobecnosti spracovaný obsah predmetu (vrátane časovej dotácie) do definitívnej podoby.

Do tejto novej situácie v školskom vzdelávaní prichádza aj *radikálna premena osnovania obsahu literárnej výchovy*.

Je potrebné, aby si učitelia osvojili princípy nového osnovania obsahu tohto predmetu a pochopili, že nový didaktický systém predmetu nevyhnutne vyžaduje aj zmenu v realizácii učebného procesu.

Nastupujúci model opustil tzv. *historické usporiadanie* obsahu literárnej výchovy, ktoré určovalo jej podstatu od r. 1922 a ktoré sa – podobne ako vo väčšine ostatných predmetov – chápalo ako didakticky upravená vedná disciplína. V našom prípade išlo o literárnu históriu.

Konštruktivisticky orientované učebné osnovy neprinášajú nijakú drobnú, kozmetickú úpravu predmetu, ale zásadne menia jeho podstatu. Učivo nie je zamerané na sprostredkovanie informácií o spisovateľoch a ich dielach, ale je koncipované ako *vzostupný program rozvíjania žiakových čitateľských a interpretačných zručností*, čo je spojené s osvojovaním si základných teoretických poznatkov o literárnom umení, resp. skvalitňovaním kognitívnych funkcií a esteticko-emocionálnych potenciálov žiaka. Poznatky žiak nemá preberať hotové, ale do podoby svojich vedomostí ich konštruuje sám na základe podnetov, ktoré mu pripravuje učiteľ. Pretože sa tento proces tvorby, upevňovania a systematizácie získaných vedomostí uskutočňuje v pracovných skupinách, vedie aj k rozvoju sociálnych väzieb žiaka a k rozvoju schopností kooperácie, a pretože kooperácia sa uskutočňuje v bohatých komunikačných väzbách, prispieva tento spôsob vyučovania aj k vývinu žiakových schopností sebavyjadrenia ústnou a písomnou formou.

Ide teda o zásadnú zmenu v obsahu literárnej výchovy, formách jej realizácie a spôsobe hodnotenia a klasifikácie žiaka.

Predmet slovenský jazyk a literatúra je stále všeobecným maturitným predmetom, a preto treba upozorniť aj na to, že tzv. nová maturita (vrátane didaktických testov) bola od samého začiatku vedená v duchu vyššie spomenutej didaktickej úpravy literárnej výchovy, takže koncepcia maturity aktuálnu reformu vzdelávania vlastne predbehla. Po naznačených zmenách v obsahu a realizácii predmetu sa však vzájomná prepojenosť obsahu a realizačných foriem literárnej výchovy a maturitnej skúšky ešte upevní.

Inštrukcia

Štandardizované literárnovedné termíny sú v texte učebných osnov vytlačené tučným písmom (napr. **rytmus**). Ostatné odborné pomenovania, ktorých zavedenie do obsahu vzdelávania osnovy iba *navrhujú*, ale ktoré nie sú zahrnuté do obsahového vzdelávacieho štandardu, sú vytlačené obyčajnou kurzívou (napr. *makrokompozícia*).

Tučným písmom sú v osnovách označení aj štandardizovaní autori prozaických a dramatických diel, resp. ich záväzne určené diela – napr. **Sofokles: Antigona** (štandardizovaní autori lyrickej poézie nemajú určené zbierky básní ani jednotlivé diela, tie si volí sám učiteľ).

Autori označení v osnovách ako *odporúčani* sú iba pomôckou pre učiteľa; ten si vyberie len toho autora, resp. dielo, ktoré potrebuje na realizáciu učebného procesu.

V texte výkonového štandardu sa medzi kritériami pre minimálnu úroveň výkonu žiaka často uvádza slovné spojenie „známe dielo (báseň, dráma, román atď.)“. Rozumie sa tým také literárne dielo, ktoré sa v danej škole preberalo počas vyučovania. Je zrejme, že výraz sa vzťahuje jednak na všetky diela povinne predpísané obsahovým štandardom, ale aj na akékoľvek iné dielo, ktoré učiteľ sám zaradil do obsahu vyučovania, takže žiak môže disponovať poznatkami o tomto diele a prezentovať ich aspoň na úrovni reprodukcie.

Po oboch stranách rámika s obsahovým vymedzením príslušnej témy sa nachádzajú konkrétne aplikácie kľúčových kompetencií, resp. predmetových zručností. Sú vytlačené tučne, pretože tvoria súčasť obsahového vzdelávacieho štandardu.

Poznámka k tvorbe školského vzdelávacieho programu

Obsahové usporiadanie (časti) predmetu *literárna výchova*, ktoré je založené na rozvoji zručností, a nie na literárnohistorickej chronológii, poskytuje školám a učiteľom pomerne veľký priestor na vlastné usporiadanie učiva. Vzhľadom na to, že v štátnom vzdelávacom programe je učivo usporiadané *podľa vzostupnosti čitateľských, analytických a interpretačných nárokov* na žiaka, je dôležité, aby učitelia nenechali poradiť tematických celkov v rámci tematických modulov. Iná vec je organizácia tematických celkov v rámci školského roka. Učitelia vôbec nemusia začať modulom *Epická poézia*, ktorý je v osnovách uvedený ako prvý, ale ktorýmkoľvek iným, ktorý sa im zdá na začiatku štvorročného kurzu vhodnejší (próza, lyrická poézia, dráma atď.). **Jediné, čo nemožno odporúčať, je začať vyučovanie záverečným obsahovým modulom (Dejiny umenia a umeleckej literatúry), pretože obsah a rozsah tohto syntetizujúceho bloku má jednoznačne charakter prehľadu. Začať ním by znamenalo od začiatku pribrzdiť to, čo nová koncepcia chce priniesť do učebného procesu ako hlavnú inováciu: orientáciu na čitateľský zážitok žiaka, na vytvorenie tvorivej atmosféry na hodinách literatúry atď.**

K 25. tematickému celku, historickému prehľadu vývinu svetovej literatúry, však možno pripojiť ešte jedno upozornenie. Nie je nevyhnutné (hoci možné) čakať s témami z tohto obsahového modulu až do posledného ročníka, hoci jeho finalizačné poslanie je zrejme. Nič však nebráni tomu, aby niektorá z týchto tém našla svoje miesto aj v učebných plánoch pre nižšie ročníky. Pri tom možno uvážiť aj zosúladienie tematických celkov zo staršej svetovej literatúry s vyučovaním dejepisu a iných vyučovacích predmetov. **Zároveň však upozorňujeme na skutočnosť, že je nutné aj pri takomto osnovaní učiva rozvíjať všetky požadované spôsobilosti stanovené vo vzdelávacom štandarde tak, aby bol naplnený základný cieľ novej koncepcie, ktorým je formovanie a rozvíjanie komunikatívneho a kriticky mysliaceho čitateľa. Z uvedeného vyplýva, že literárna história by sa nemala stať hlavným a jediným princípom osnovania školského vzdelávacieho programu.**

Zoznam tematických celkov podľa ich usporiadania vo vzdelávacích štandardoch gymnázií a stredné odborné školy

(Usporiadanie odporúčané, ale nezáväzná pre školský vzdelávací program)

1. Epická poézia – veršový systém.
2. Krátka epická próza – poviedka.
3. Lyrická poézia – metrum.
4. Krátka epická próza – novela.
5. Epická poézia – jamb.
6. Veľká epická próza – román.
7. Lyrická poézia – štylizácia.
8. Dramatická literatúra – všeobecné otázky.

9. Lyrická a epická poézia – časomiera.
10. Krátka epická próza – vnútorný monológ.
11. Lyrická poézia – druhy lyriky.
12. Dramatická literatúra - komická dráma.
13. Veľká epická próza – druhy románu.
14. Krátka epická próza – nespoľahlivý rozprávač.
15. Lyrická poézia – voľný verš.
16. Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup.
17. Dramatická literatúra - tragická dráma.
18. Lyrická poézia – čistá lyrika.
19. Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia.
20. Lyrická poézia – automatický text.
21. Dramatická literatúra - absurdná dráma.
22. Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup.
23. Súčasná lyrická poézia.
24. Súčasná epická próza – postmoderna
25. Súčasná epická próza – fantastická literatúra
26. Súčasná epická próza – detektívny román
27. Všeobecné otázky literatúry
28. Dejiny umenia a umeleckej literatúry.

Zoznam tematických modulov zoskupených podľa obsahových súvislostí tematických celkov gymnáziá a stredné odborné školy

1. *Tematický modul: Epická poézia*

- 1.1 Epická poézia – veršový systém
- 1.2 Epická poézia – jamb
- 1.3 Epická poézia - časomiera

2. *tematický modul: Krátka epická próza*

- 2.1 Krátka epická próza – poviedka
- 2.2 Krátka epická próza – novela
- 2.3 Krátka epická próza – vnútorný monológ
- 2.4 Krátka epická próza – nespoľahlivý rozprávač

3. *tematický modul: Lyrická poézia*

- 3.1 Lyrická poézia – metrika
- 3.2 Lyrická poézia – štylizácia
- 3.3 Lyrická poézia – druhy lyriky
- 3.4 Lyrická poézia – voľný verš
- 3.5 Lyrická poézia – čistá lyrika
- 3.6 Lyrická poézia – automatický text
- 3.7 Súčasná lyrická poézia

4. *tematický modul: Veľká epická próza*

- 4.1 Veľká epická próza – román
- 4.2 Veľká epická próza – druhy románu
- 4.3 Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup
- 4.4 Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia
- 4.5 Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup
- 4.6 Súčasná epická próza – postmoderna
- 4.7 Súčasná epická próza – fantastická literatúra
- 4.8 Súčasná epická próza – detektívny román

5. *tematický modul: : Dramatická literatúra*

- 5.1 Dramatická literatúra - všeobecné otázky
- 5.2 Dramatická literatúra - komická dráma
- 5.3 Dramatická literatúra - tragická dráma
- 5.4 Dramatická literatúra - absurdná dráma

6. *tematický modul: Všeobecné otázky literatúry*

7. *tematický modul: Dejiny umenia a literatúry*

- 7.1 Grécka antická literatúra
- 7.2 Rímska antická literatúra
- 7.3 Stredoveká kresťanská a rytierska literatúra
- 7.4 Renesancia
- 7.5 Barok
- 7.6 Klasicizmus
- 7.7 Romantizmus
- 7.8 Realizmus
- 7.9 Moderna a avantgarda
- 7.10 Povojnové obnovenie naratívnej a intencionálnej literatúry
- 7.11 Absurdná dráma proti totalitnému režimu

Tabuľka č. 1

Edukačné ciele predmetu slovenský jazyk a literatúra, časť: literárna výchova

Poznávacia (kognitívna) kompetencia	Komunikačná kompetencia	Interpersonálna (sociálna) kompetencia	Intrapersonálna (osobnostná) kompetencia
Spôsobilosť používať kognitívne operácie.	Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie.	Spôsobilosť akceptovať skupinové hodnoty.	Vytvárať a reflektovať vlastnú identitu.
Spôsobilosť učiť sa sám aj v skupine.	Zručnosť vyhľadávať a odosielať informácie.	Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín.	Vytvárať vlastný hodnotový systém.
Spôsobilosť kritického myslenia.	Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.	Spôsobilosť kooperácie.	Schopnosť sebaregulácie a ochrany vlastného života.
Spôsobilosť formulovať a riešiť problémy.	Schopnosť verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city.	Schopnosť empatie.	
Schopnosť tvorivého myslenia a spôsobilosť uplatniť jeho výsledky.			

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	1. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Aplikácia – tvorba ústnej výpovede.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Vytváranie pozitívneho vzťahu k vlastnému národu. Akceptovanie odlišnosti iných.</p>	<p>1.1 Epická poézia – veršový systém</p> <p>A) Fyzikálny pojem rytmu. Vyvodenie rytmickej zviazanosti reči básne. Rytmus na princípe počtu slabík a prestávok. Určenie sylabického veršového systému. Rytmická analýza verša u H. Gavloviča a štúrovcov. Vlastná tvorba sylabických veršov, napr. dvanásťslabičných.</p> <p>→ B) Konštrukcia nových literárnych poznatkov. Vyvodenie anafory ako a) rytmického, b) štylistického a významového činiteľa. Identifikácia básnického prirovnania v texte. Vytvorenie poučky o prirovnaní. Vyvodenie metafory z prirovnania; identifikácia metafor v konkrétnych textoch. Vlastná tvorba jednotlivých sylabických veršov s prirovnaniami a metaforami.</p> <p>Vonkajšia kompozícia: nadpis, strofa, verš – spev.</p> <p>→ C) Čítanie a interpretácia sylabických epických básní. Analýza vybraných epických básní z hľadiska vonkajšej kompozície. Štylisticko-lexikálna analýza textu a významová interpretácia vybraných epických sylabických básní. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie básne, obhajoba svojho stanoviska, resp. jeho analýza a kritika v triede. <i>Povinní autori a diela: H. Gavlovič: Valaská škola – vlastný výber; S. Chalupka: Mor ho!; J. Botto: Smrť Jánošíkova. Odporúčani autori: J. Král: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko; A. Sládkovič: Detvan; K. H. Mácha: Máj.</i></p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Aplikácia vedomostí.</p> <p>Porovnávanie.</p> <p>← Aplikácia – jednoduchý transfer.</p> <p>← Čítanie s porozumením. Analýza štruktúry.</p> <p>← Funkčná analýza textu.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, dialóg a monológ, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Epická poézia – veršový systém	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Rytmus, sylabický veršový systém</i></p> <p>Žiak vie <i>definovať</i> termín rytmus a sylabický veršový systém. Vie <i>určiť</i> dĺžku slabičného verša a <i>prečítať</i> známe verše so správnou rytmickou intonáciou.</p>	<p><i>Rytmus, sylabický veršový systém</i></p> <p>Žiak vie <i>definovať</i> termín rytmus a sylabický veršový systém, <i>určiť</i> dĺžku slabičného verša a miesto vnútroveršových prestávok. Dokáže <i>identifikovať</i> sylabickú organizáciu verša v akejkoľvek neznámej básni. Vie <i>prečítať</i> akýkoľvek sylabický verš so správnou rytmickou intonáciou. Dokáže <i>vytvoriť</i> na sylabickom princípe jednotlivé verše.</p>
<p><i>Anafora, básnické prirovnanie</i></p> <p>Žiak dokáže <i>vyhľadať</i> v texte známej básne anaforu a prirovnanie a reprodukovať poučku o ich podstate. Chápe a vie <i>vysvetliť</i> ich význam v texte básne.</p>	<p><i>Anafora, básnické prirovnanie</i></p> <p>Žiak dokáže reprodukovať <i>definíciu</i> a vysvetliť <i>štylistickú podstatu</i> anafory a prirovnania a ich význam pre významovú a estetickú stránku diela. Vie <i>vyhľadať</i> tieto <i>štylistické prostriedky</i> v akejkoľvek básni a <i>vysvetliť</i> ich rytmotvornú a významovú funkciu v konkrétnom texte. Vie vytvoriť <i>sylabický verš obsahujúci prirovnanie</i>.</p>
<p><i>Metafora</i></p> <p>Žiak rozumie <i>podstate</i> metafory a vie reprodukovať jej <i>definíciu</i>. Dokáže <i>metaforu</i> určiť v texte známej básne a dokáže <i>vysvetliť</i> jej význam pre estetické vyznenie umeleckého textu.</p>	<p><i>Metafora</i></p> <p>Žiak rozumie <i>podstate</i> metafory, vie <i>zopakovať</i> jej <i>poučku</i> a vysvetliť vo všeobecnosti <i>genézu</i> metafory. Vie <i>identifikovať</i> <i>metaforu</i> v akomkoľvek umeleckom (i neumeleckom) texte, <i>vysvetliť</i> jej <i>genézu</i> a verejne prezentovať svoju interpretáciu významovej a estetickej funkcie tejto metafory v konkrétnom texte. Vie vytvoriť <i>sylabický verš obsahujúci metaforu</i>.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	2. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí. Schopnosť medziľudského dorozumenia.</p>	<p>2.1 Krátka epická próza – poviedka</p> <p>A) Charakteristika prózy z hľadiska jazyka. Vyvodenie pojmu rytmicky neviazaná reč. Vyvodenie podstaty epickosti literárnych diel. Vyvodenie pojmu vševediaci rozprávač a literárna postava. Vyvodenie pojmu vnútorná kompozícia (kompozičná osnova) a kompozičné fázy diela (expozičia, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie).</p> <p>B) Čítanie a interpretácia poviedok. Identifikácia rozprávača. Analýza vonkajšej a vnútornej kompozície poviedky. Autorská koncepcia postáv a identifikácia ich úlohy v autorovom ideovo-estetickom zámere. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a určenie významu identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobivosť diela. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie prečítaného diela, obhajoba svojho stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela: M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie; J. G. Tajovský: Maco Mlieč.</i> <i>Odporúčani autori a diela:</i> M. Kukučín: Mišo, Regrúti; Timrava: Pomocník, Za koho ísť?; J. G. Tajovský: Mamka Pôstková.</p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecnenie – definícia pojmov.</p> <p>← Čítanie s porozumením. Aplikácia – jednoduchý transfer. Interpretácia významu.</p> <p>← Funkčná analýza celku.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, diskusia, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Krátka epická próza – poviedka	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Neviazaná reč</i> Žiak dokáže <i>odlíšiť</i> princíp viazanej reči od neviazanej.</p>	<p><i>Neviazaná reč</i> Žiak <i>vie odlíšiť</i> viazanú reč od neviazanej a <i>vysvetliť</i> rozdiely medzi nimi aj pri aplikácii na konkrétne dielo.</p>
<p><i>Rozprávač, literárna postava, kompozícia</i> Vie <i>reprodukovat'</i> poučky o vševediacom rozprávačovi a literárnej postave a <i>vymenovať</i> kompozičné fázy v dejovej osnove literárnych diel. V známom diele dokáže <i>identifikovať</i> jednotlivé fázy. Vie v ňom <i>určiť</i> niektoré príznakové lexikálne a štylistické prvky.</p>	<p><i>Rozprávač, literárna postava, kompozícia</i> Žiak <i>chápe funkciu rozprávača</i>, dokáže určiť <i>vševediaceho rozprávača v akomkoľvek, teda aj v neznámom diele a bez ohľadu na formu rozprávania</i>. Vie <i>vymedziť pojem literárna postava a dokáže charakterizovať jednotlivé postavy z čitateľského hľadiska (prípadne aj z hľadiska autorovej koncepcie diela)</i>. Vie <i>vysvetliť podstatu jednotlivých kompozičných fáz epického (a dramatického) diela a určiť tieto fázy v akomkoľvek diele s klasickou chronologickou kompozíciou</i>. Pri <i>štylistickej a lexikálnej analýze známeho diela dokáže zhodnotiť príspevok jednotlivých jazykových prvkov k významu a estetickému pôsobnosti diela</i>.</p>
<p><i>Verbálna zručnosť</i> Aspoň veľmi stručne vie <i>sformulovať</i> svoj čitateľský zážitok.</p>	<p><i>Verbálna zručnosť</i> Svoj názor na prečítané dielo dokáže <i>zreteľne vyjadriť a doložiť</i> niekoľkými analytickými poznatkami. Pri obhajobe svojho stanoviska <i>sa dokáže citovo a spoločensky ovládať</i>.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	3. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p>	<p>3.1 Lyrická poézia – metrika</p> <p>A) Vyvodenie pojmu <i>lyrickosť</i> z obsahovej analýzy konkrétnych básní. Vyvodenie sylobicko-tonického (prízvučného) princípu rytmickej zviazanosti verša. Vysvetlenie základných teoretických poučiek o prízvuku v slovenskom jazyku. Analýza rytmickej štruktúry prízvučných veršov a vyvodenie pojmu stopa. Identifikácia trocheja a daktylu vo vybraných veršoch. Vlastná tvorba jednotlivých daktylských a trochejských veršov. Vyvodenie pojmu metonymia z konkrétnych básní. Vlastná tvorba jednotlivých sylobicko-tonických veršov s použitím metonymie.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia lyrických básní slovenských autorov, resp. prekladov cudzojazyčných básní do slovenčiny a sylobicko-tonického veršového systému. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenia básne a jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Odporúčani autori:</i> P. O. Hviezdoslav, S. H. Vajanský, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, G. Byron, J. W. Goethe, S. Petőfi – podľa vlastného výberu.</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Aplikácia – jednoduchý transfer.</p> <p>Čítanie s porozumením.</p> <p>Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Lyrická poézia – metrika	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Sylobicko-tonický veršový systém</i></p> <p>Žiak vie vysvetliť rytmické vlastnosti slovenčiny, odlišiť prízvučné a neprízvučné slabiky, dokáže definovať sylobicko-tonický veršový systém a chápe význam prízvuku v básňach. Na základe intuície prečíta pravidelnú sylobicko-tonickú básneň so správne rozloženými prízvukmi.</p>	<p><i>Sylobicko-tonický veršový systém</i></p> <p>Žiak pozná rytmické vlastnosti slovenčiny, dokáže definovať sylobicko-tonický veršový systém a chápe význam prízvuku v básňach. Rozumie pojmom stopa, daktyl a trochej a dokáže ich identifikovať v akomkoľvek (pravidelnom) daktylskom/trochejskom verši. Intuitívne, alebo aj na základe analýzy rytmu, dokáže rytmicky správne prečítať pravidelnú sylobicko-tonickú básneň a teoreticky vysvetliť svoj spôsob čítania. Žiak dokáže vytvoriť jednotlivé daktylské/trochejské verše.</p>
<p><i>Metonymia</i></p> <p>Žiak rozumie princípu obraznosti v jazyku a vie určiť podstatu metonymie. Dokáže reprodukovať vysvetlenie funkcie, ktorú metonymia v poézii (umení) zastáva. Na úrovni reprodukcie vie vysvetliť rozdiel medzi metaforou a metonymiou. V známej básni dokáže metonymiu identifikovať.</p>	<p><i>Metonymia</i></p> <p>Žiak rozumie princípu obraznosti v jazyku, vie určiť podstatu metonymie a dokáže vysvetliť jej genézu. Vie vysvetliť rozdiel medzi metaforou a metonymiou. Dokáže vyhľadať metonymiu v akejkoľvek básni (texte) a uplatniť poznanie jej sémantiky pri vysvetlení obsahovej a estetickéj stránky básne. Dokáže vytvoriť metonymiu a uplatniť ju v modelovom verši (napr. sylobicko-tonickom).</p>
<p><i>Čítanie a analýza</i></p> <p>Žiak vie výrazne prečítať sylobicko-tonické verše, vysvetliť obsahové posolstvo známej básne a poukázať na niektoré jazykové prostriedky, ktorými básnik vyjadril svoj umelecký odkaz.</p>	<p><i>Čítanie a analýza</i></p> <p>Žiak vie výrazne prečítať sylobicko-tonické verše. Dokáže v texte identifikovať známe jazykové prostriedky. Dokáže (aspoň čiastočne) vystihnúť vzťah medzi týmito umeleckými prostriedkami a celkovým vyznením básne.</p>
<p><i>Verbálna produkcia</i></p> <p>Žiak vie v jednoduchej podobe prezentovať svoj čitateľský zážitok.</p>	<p><i>Verbálna produkcia</i></p> <p>Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem, na obhajobu svojho stanoviska dokáže použiť ako argumenty niektoré poznatky získané analýzou básne. Psychicky a aj eticky zvládne túto situáciu.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	4. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Identifikácia s vlastnou skupinou. Vytváranie pozitívneho vzťahu k odlišným sociálnym skupinám.</p>	<p>2. 2 Krátka epická próza – novela</p> <p>A) Určenie slohových postupov <i>rozprávanie, opis, úvaha</i>. Vyvodenie <i>chronológie</i> v epickom diele (<i>epický čas</i>). Učiteľský výklad hlbkového členenia diela: a) dejový plán (rovina) diela; b) významový (myšlienkový) plán (rovina) diela. Vyvodenie pojmu novela. Porovnávacia analýza a klasifikácia prozaických žánrových foriem v rámci krátkej umeleckej prózy.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia poviedok a noviel. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza a určenie významu identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové zameranie a estetickú pôsobivosť zvolených poviedok a noviel. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. Interpretácia významovej roviny diela. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenie diela. Obhajoba svojho stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede. Tvorba a prezentácia vlastných krátkych poviedok.</p> <p><i>Povinný autor: Timrava: Ľapákovci.</i> <i>Odporúčani autori a diela: J. M. Hurban: Od Silvestra do Troch kráľov; J. Kalinčiak: Púť lásky; M. Kukučín: Tichá voda, Neprebudený; Mladé letá; Timrava: Bez hrdosti, U Kanátov; J. G. Tajovský: Kosec Môcik; T. Vansová: Vlčia tma, Suplikant; J. Jesenský: Slovo lásky, Elenka; B. Björnson: Synnöve zo Solbakkenu; L. N. Tolstoj: Kozáci.</i></p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – tvorba pojmov.</p> <p>← Porovnávanie, klasifikácia.</p> <p>Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg . Tvorivosť – špecifický transfer. Hlasné čítanie – ortoepia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Krátka epická próza – novela	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Vertikálne členenie diela</i> Žiak chápe <i>hlbkové členenie umeleckého diela</i>, vie charakterizovať jej <i>podstatu</i> a pomenovať <i>obe roviny</i>. Pri známom literárnom diele vie veľmi stručne <i>zopakovať</i> základnú významovú orientáciu diela a <i>uviesť vzťah</i> tejto „skrytej“ roviny k deju.</p>	<p><i>Vertikálne členenie diela</i> Žiak <i>chápe</i> <i>hlbkové členenie umeleckého diela</i> a v akomkoľvek prečítanom diele s jednoznačným autorským posolstvom dokáže sám <i>identifikovať</i> významovú rovinu, <i>vysvetliť</i> jej prepojenie s dejovou rovinou a autorskou koncepciou postáv.</p>
<p><i>Novela</i> Žiak vie <i>vysvetliť</i> znaky novely, pri známych novelách <i>určiť</i> ich žánery a niekoľko jeho znakov. <i>Chápe</i> a vie <i>vysvetliť</i> rozdiel medzi poviedkou a novelou (príp. aj rozprávkou).</p>	<p><i>Novela</i> Žiak vie <i>vysvetliť</i> znaky novely, určiť žánery <i>neznámeho diela (novely)</i> a uviesť <i>charakteristické žánrové znaky tohto diela</i>.. Dokáže <i>vytvoriť</i> klasifikáciu krátkych epických prozaických útvarov, vrátane tých, ktoré sa preberali na základnej škole, a <i>určiť</i> ich rozhodujúce diskriminačné znaky. Svoj produkt <i>dokáže vysvetliť</i> a obhájiť.</p>
<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i> Žiak dokáže plynulo <i>prečítať</i> text prozaického diela. Vie <i>aplikovať</i> na známy text vedomosti o vonkajšej kompozícii a teoreticky <i>reprodukovať</i> poznatky o vnútornej kompozícii diela. Dokáže v známom texte <i>určiť</i> niektoré príznakové štylistické a lexikálne prvky. Dokáže <i>charakterizovať</i> postavy iba z hľadiska ich pozície v dejovom pláne diela. Svoje intuitívne stanovisko <i>dokáže prezentovať</i> stručne a bez vecnej argumentácie.</p>	<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i> Žiak dokáže plynulo, výrazne a so správnou výslovnosťou <i>prečítať text prozaického diela</i>. Vie <i>aplikovať</i> vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii na akékoľvek prečítané dielo (novelu), aspoň v názvu <i>zachytiť</i> prítomnosť významového plánu. Výsledky analýzy autorskej koncepcie postáv, štylistických a lexikálnych prostriedkov dokáže aspoň čiastočne <i>zapojiť</i> do vysvetľovania vzťahov oboch vertikálnych rovín diela. Tieto poznatky <i>vie prezentovať</i> v triede, podložiť svoj názor argumentmi a <i>obhájiť</i> ho v diskusii. Pri kritike proti názoru <i>nenapáda</i> osobu oponenta a emocionálne <i>zvláda</i> situáciu.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	5. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Identifikácia s vlastnou skupinou. Vytváranie pozitívneho vzťahu k iným sociálnym skupinám.</p>	<p>1. 2 Epická poézia – jamb</p> <p>A) Vyvodenie epiky ako literárneho druhu. Vyvodenie jambickej stopy analýzou veršov. Učiteľský výklad <i>anacrúzy (predrážka)</i>. Tvorba jednotlivých jambických veršov a veršov s anacrúzou. ← Vyvodenie pojmu rým. Učiteľský výklad vzťahu medzi rytmickou štruktúrou a rýmom. Tvorba sylabicko-tonických dvojverší so združenými rýmami. ←</p> <p>B) Čítanie a interpretácia sylabických a sylabicko-tonických básní. ← Kompozičná a štylistiko-lexikálna analýza zvolených básní. Identifikácia „druhého“, myšlienkového plánu diela. ← Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. ← Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede. ←</p> <p><i>Odporúčani autori a diela:</i> J. Kráľ: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko; A. Sládkovič: Detvan; S. Chalupka; J. Botto a S. H. Vajanský (podľa vlastného výberu); P. O. Hviezdoslav: Hájnikova žena, Ežo Vlkolínsky; M. Rázus: balady (vlastný výber); A. S. Puškin: Eugen Onegin; S. Jesenin: Anna Sneginová.</p>	<p>Aplikácia vedomostí – jednoduchý transfer.</p> <p>Aplikácia vedomostí . Čítanie s porozumením.</p> <p>Interpretácia významu. Funkčná analýza celku, interpretácia významu. Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Epická poézia – jamb	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Epika, jamb, rým</i></p> <p>Žiak vie <i>reprodukovat'</i> definíciu epiky a určiť literárnodruhovú príslušnosť známych epických literárnych diel. Intuitívne dokáže rytmicky správne nahlas <i>prečítať</i> jambický verš. Rozumie zvukovej podstate rýmu a dokáže ju vysvetliť.</p>	<p><i>Epika, jamb, rým</i></p> <p>Žiak rozumie podstate epiky a vie <i>určiť</i> literárnodruhovú príslušnosť akéhokoľvek epického básnického diela, ktoré prečítal. Vie, čo je jamb, dokáže ho <i>identifikovať</i> vo verši, <i>napísať</i> jeho metrickú schému a výrazne rytmicky <i>prečítať</i> tento verš. Vie <i>vytvoriť</i> modelový jambický verš. Rozumie podstate rýmu, pozná väzbu rýmu na metrum básne a dokáže <i>vytvoriť</i> združene rýmované dvojveršia (s akoukoľvek z preberaných stôp).</p>
<p><i>Anacrúza/predrážka</i></p> <p>- 0 -</p>	<p><i>Anacrúza/predrážka</i></p> <p>Žiak <i>rozumie</i> podstate predrážky a vie <i>určiť</i> rytmický základ „nepravého“ jambického verša. Dokáže <i>vytvoriť</i> modelový verš s takýmto metrom.</p>
<p><i>Čítanie, analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak dokáže jazykovo správne a rytmicky výrazne <i>prečítať</i> akúkoľvek sylabickú alebo sylabicko-tonickú báseň. V známej básni vie <i>uplatniť</i> vedomosti o vonkajšej kompozícii a určiť <i>aspoň</i> niektoré fázy vo vnútornej kompozícii diela. V známom texte vie <i>identifikovať</i> <i>aspoň</i> niektoré príznakové štylistické a lexikálne prvky. Postavy charakterizuje <i>iba z hľadiska ich pozície v dejovom pláne diela</i>. Svoje intuitívne <i>pociťované stanovisko dokáže prezentovať stručne a bez vecnej argumentácie</i>.</p>	<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak dokáže jazykovo správne a rytmicky výrazne <i>prečítať</i> akúkoľvek sylabickú a sylabicko-tonickú báseň. Vie <i>aplikovať</i> vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii na akúkoľvek prečítanú epickú báseň, <i>aspoň</i> v náznaču zachytiť prítomnosť významového plánu. Výsledky analýzy autorskej koncepcie postáv, štylistických a lexikálnych prostriedkov dokáže <i>aspoň čiastočne zapojiť</i> do vysvetľovania vzťahov oboch vertikálnych rovín diela. Na základe <i>vlastnej čitateľskej skúsenosti</i> chápe a vie vysvetliť <i>spoločenský a umelecký prínos konkrétneho (slovenského) epického básnického diela pre národnú kultúru</i>. Svoje názory a stanoviská vie <i>prezentovať</i> v triede, <i>podoprieť</i> svoj názor argumentmi a <i>obhájiť</i> ho v korektnej diskusii.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	6. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. →</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. →</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí, schopnosť medzilidského dorozumenia. →</p>	<p>4. 1. Veľká epická próza – román</p> <p>A) Vyvodenie pojmu román; porovnávací analýza a klasifikácia žánrových foriem v rámci umeleckej prózy. Vyvodenie pojmu priamy (subjektívny) rozprávač. Horizontálne členenie textu: pásmo rozprávača a pásmo postáv. Monológ, dialóg. Transformácia úryvku s dialógmi postáv do reči rozprávača.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia románov. Analýza vonkajšej kompozície a vnútornej kompozície, t. j. identifikácia fáz kompozičnej osnovy románu. Identifikácia vševediaceho a priameho rozprávača. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a vysvetlenie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela.</p> <p>Interpretácia významovej roviny diela.</p> <p>Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba svojho stanoviska, resp. jeho analýza a kritika v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela: A. S. Puškin: Kapitánova dcéra; M. Kukučín: Dom v stráni.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: J. M. Hurban: Olejkár; J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera; V. Hugo: Chrám Matky Božej v Paríži; S. H. Vajanský: Suchá ratolesť; T. Vansová: Sirota Podhradských; G. de Maupassant: Miláčik; H. Balzac: Otec Goriot, Ch. Dickens: Veľké nádeje; A. Jirásek: Filozofská história.</i></p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov. Klasifikácia.</p> <p>Štrukturálna transformácia. Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Veľká epická próza – román	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Román, priamy rozprávač</i></p> <p>Žiak vie definovať román a vysvetliť odlišnosti medzi poviedkou, novelou a románom. Tieto vedomosti dokáže aplikovať na známe literárne dielo.</p> <p>Pozná pojem priamy rozprávač a dokáže ho identifikovať v známom literárnom diele, resp. uviesť niektoré základné jazykové prvky v diele, ktoré tento typ rozprávača charakterizujú.</p>	<p><i>Román, priamy rozprávač</i></p> <p>Žiak vie definovať román a vysvetliť odlišnosti medzi románom, novelou a poviedkou a tieto vedomosti aplikovať na akékoľvek prozaické dielo. Analýzou dokáže extrahovať prvky príznačné pre jednotlivé žánre a použiť ich v rámci argumentácie. Pri dielach, ktoré nie sú žánrovo jednoznačne zaraditeľné, dokáže pripustiť viacznačnosť, ale zároveň vie argumentovať v prospech svojho stanoviska.</p> <p>Pozná pojem priamy rozprávač a dokáže ho identifikovať v akomkoľvek prozaickom diele tohto typu.</p>
<p><i>Autorská reč, reč postáv</i></p> <p>Žiak dokáže odlíšiť obe pásma textu i obe formy priamej reči v akomkoľvek diele a vie ich obsahovo, formálne a pravopisne vymedziť. Dokáže transformovať reč postáv do autorskej reči.</p>	<p><i>Autorská reč, reč postáv</i></p> <p>Žiak dokáže odlíšiť obe pásma textu i obe formy priamej reči v akomkoľvek diele, a to aj vtedy, keď rozprávačom je zúčastnená postava, a obsahovo, formálne a pravopisne ich vymedziť.</p> <p>Dokáže transformovať reč postáv do autorskej reči, ako aj autorskú reč do reči postáv. Zmeny v stvárnení textu vie dať do súladu s požiadavkami slovenského pravopisu.</p>
<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie plynulo a jazykovo správne prečítať prozaický text. Vie určiť vonkajšiu kompozíciu akéhokoľvek prozaického diela, resp. uviesť a vysvetliť aspoň niektoré fázy zo známeho diela.</p> <p>Dokáže reprodukovať informáciu o autorskom zámere v známom diele a uviesť niektoré štylistické a lexikálne prvky, ktoré dokázal v diele určiť a ktoré chápe ako spojené s autorským zámerom.</p> <p>Svoje stanovisko k významovej a estetickvej stránke diela vie formulovať len stručne a na základe subjektívneho pocitu.</p>	<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak dokáže plynulo, výrazne a so správnou výslovnosťou prečítať text prozaického diela.</p> <p>Vie aplikovať vedomosti o vonkajšej a vnútornej kompozícii na akékoľvek dielo, určiť v príslušnom diele subjektívneho rozprávača a svoj výrok odôvodniť. Výsledky analýzy autorskej koncepcie postáv, funkcie subjektívneho rozprávača a štylistických i lexikálnych prostriedkov dokáže aspoň čiastočne zapojiť do vysvetľovania vzťahov oboch vertikálnych rovín diela. Na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti chápe a vie vysvetliť spoločenský a umelecký prínos konkrétneho (slovenského) prozaického diela pre národnú kultúru.</p> <p>Svoje poznatky vie prezentovať v triede, pričom dodržiava etiku a etiketu diskusie.</p>
<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými a snaží sa využiť pomoc úspešnejších spolužiakov. Zaujíma sa o poznatky, ku ktorým skupina dospela.</p>	<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými, organizuje prácu skupiny, prináša podnety a pomáha ostatným pri riešení problémov radou. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať argument v prospech vlastnej skupiny alebo priznať správnosť protinázoru.</p> <p>Získané poznatky vie vhodne a prehľadne zaznamenať.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	7. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho posolstva.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Kritické myslenie.</p> <p>Identifikácia s vlastnou skupinou, vytváranie pozitívneho vzťahu k odlišným sociálnym skupinám.</p>	<p>3. 2 Lyrická poézia – štylizácia</p> <p>A) Vyvodenie pojmu symbol ako prostriedku štylizácie básnického textu. Odlíšenie literárneho symbolu od symbolu ako znaku s dohodnutým významom. Vyvodenie básnických žánrových foriem sonet a óda. Kompozícia lyrickej básne. Vyvodenie pojmu epiteton ako atribútu s obraznou, trópickou funkciou v básnickom texte. Tvorba jednotlivých sylabicko-tonických veršov s využitím epitet.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza básne, vysvetlenie významu jednotlivých jazykových prvkov pre celkové vyznenie básne. Interpretácia nálady, emocionálneho zafarbenia básne. Výklad pochopenia lyrického posolstva básne, interpretácia diela.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Povinný autor: I. Krasko – vlastný výber.</i> <i>Odporúčani autori: F. Petrarca, P. O. Hviezdoslav, S. H. Vajanský, V. Roy, M. Rázus, E. B. Lukáč, S. Petőfi, A. S. Puškin, M. J. Lermontov, J. V. Sládek – podľa vlastného výberu.</i></p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov. Porovnávanie.</p> <p>Aplikácia vedomostí. Čítanie s porozumením.</p> <p>Funkčná analýza celku a interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej a písomnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Lyrická poézia – štylizácia	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Symbol, epiteton</i></p> <p>Žiak vie definovať <i>symbol</i>. V známom texte dokáže vyhľadať <i>symboly</i> a zapojiť ich do reprodukcie výkladu básne, ktorý sa uskutočnil na predchádzajúcej vyučovacej hodine.</p> <p>Žiak chápe <i>epiteton</i> ako prívlastok použitý v básni.</p>	<p><i>Symbol, epiteton</i></p> <p>Žiak vie vysvetliť podstatu symbolu, chápe jeho konotatívnu funkciu a na jej základe vie vysvetliť rozdiel medzi symbolom a trópmi. V texte neznámej básne dokáže určiť symbol a s jeho pomocou identifikovať sémanticko-emocionálne vyznenie básne.</p> <p>Žiak chápe obraznú podstatu epitetu, vie ho odlíšiť od gramatického prívlastku a dokáže vystihnúť jeho úlohu vo vecnom a emocionálnom vyznení básne. Takéto epiteta dokáže aj vytvoriť a použiť pri tvorbe vlastných jednotlivých veršov.</p>
<p><i>Sonet</i></p> <p>Žiak pozná vonkajšiu kompozičnú štruktúru sonetu a rozpozná formu sonetu aj v neznámej básni. Vie určiť jeho rýmovú schému.</p>	<p><i>Sonet</i></p> <p>Žiak pozná vonkajšiu kompozičnú štruktúru sonetu a rozpozná formu sonetu aj u neznámej básne. Vie určiť jeho rýmovú schému.</p> <p>Pozná štandardný trojstupňový typ vnútornej kompozície sonetu a dokáže ho identifikovať a vysvetliť v akomkoľvek sonete s takouto štruktúrou.</p>
<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie po predchádzajúcej príprave jazykovo správne a výrazne prečítať sylabicko-tonické verše, vysvetliť obsahové posolstvo známej básne, a ak ide o sonet, vie určiť jeho formu a rým a vyhľadať niektoré štylistické postupy (metafory, metonymie, prirovnania, epiteta, symboly), ktorými básnik vyjadril svoj umelecký odkaz.</p>	<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie jazykovo správne a rytmicky výrazne prečítať sylabicko-tonické verše. Dokáže vystihnúť vzťah medzi umeleckými jazykovými prostriedkami a celkovým vyznením básne. Vie vysvetliť, akým spôsobom sa vyrovnáva jeho osobný hodnotový rámec s autorovou koncepciou človeka, prírody a spoločnosti.</p> <p>Vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a poznatky zo štylistickej a kompozičnej analýzy básne a na obhajobu svojho stanoviska dokáže vo verejnej diskusii použiť argumenty z tejto analýzy.</p> <p>Vie kriticky posúdiť mienku iných a polemizovať s ňou; emocionálne a aj eticky dokáže zvládnuť takúto situáciu.</p>
<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak na podnet učiteľa spolupracuje s ostatnými v skupine a snaží sa využiť pomoc úspešnejších žiakov. Zaujíma sa o poznatky, ku ktorým skupina dospela a usiluje sa ich primeraným spôsobom zaznamenať. Prejavuje snahu osvojiť si niektoré spoločne objavené poznatky.</p>	<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými, organizuje prácu skupiny, prináša podnety a pomáha ostatným pri riešení problémov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať argument v prospech riešenia vlastnej skupiny alebo rozpoznáť správnosť protinázoru.</p> <p>Získané poznatky vie vhodne a prehľadne zaznamenať; dokáže vysvetliť, či a do akej miery môže akceptovať nové poznatky ako súčasť svojho vedomostného systému.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	8. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Identifikácia s vlastnou skupinou. Vytváranie pozitívnych vzťahov k odlišným sociálnym skupinám.</p>	<p>5. 1 Dramatická literatúra – všeobecné otázky</p> <p>A) Vyvodenie pojmu divadelnej hry ako literárnej formy (učiteľské vysvetlenie možnosti chápať drámu aj ako literárny druh). Aplikácia pojmu vnútornej kompozície epického diela v dráme. Vonkajšia kompozícia drámy (dejstvo, výstup). Ďalšie horizontálne členenie drámy (<i>dramatická postava, replika, monológ, dialóg, autorská poznámka</i>). Vyvodenie pojmov súvisiacich s inscenáciou: herec, režisér, dramaturgia. Inscenačné formy: divadelné predstavenie, film, televízna hra, rozhlasová hra.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia dramatických textov. Dramatizované čítanie, resp. deklamácia textu drámy. Analýza kompozície dramatického diela (<i>kompozičnej osnovy</i>), identifikácia dramatickej línie diela. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prvkov v celkovej umeleckej pôsobnosti diela. Verbalizácia vlastného čitateľského (diváckeho) zážitku a hodnotenia diela počas jeho analýzy a kritiky v triede. (Povinní autori a diela: W. Shakespeare: Hamlet; J. G. Tajovský: Statky-zmätky. Odporúčani autori a diela: F. Schiller: Úklady a láska; V. Hugo: Hernani; A. S. Puškin: Boris Godunov; H. Ibsen: Pani z primoria; P. O. Hviezdoslav: Herodes a Herodias.)</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Čítanie s porozumením.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej a písomnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Dramatická literatúra – všeobecné otázky	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Kompozícia divadelnej hry (drámy)</i></p> <p>Žiak vie <i>uviesť</i> charakteristické črty vonkajšej kompozície divadelnej hry (drámy), vie <i>reprodukovat'</i> jej definíciu a v známej hre <i>určiť</i> jednotlivé prvky vonkajšej kompozície. <i>Pozná</i> fázy vnútornej kompozičnej osnovy klasickej drámy a <i>dokáže určiť</i> niektorú fázu v literárnom texte alebo inscenácii známej divadelnej hry. Žiak vie <i>odlíšiť</i> pojmy monológ, dialóg, replika a autorská poznámka.</p>	<p><i>Kompozícia divadelnej hry (drámy)</i></p> <p>Žiak vie <i>uviesť</i> charakteristické črty vonkajšej kompozície divadelnej hry (drámy) a <i>určiť</i> prvky vonkajšej kompozície v akejkoľvek hre. Dokáže <i>vysvetliť</i> spoločné a odlišné kompozičné vlastnosti divadelnej hry v porovnaní s veršovanou, resp. neveršovanou epikou. <i>Pozná</i> fázy vnútornej kompozície divadelnej hry a vie ich <i>určiť</i> v akomkoľvek texte klasicky skomponovanej divadelnej hry alebo v jej inscenácii. Vie <i>odlíšiť</i> pojmy monológ, dialóg a replika a <i>vysvetliť</i> zmysel autorskej poznámky, resp. <i>doplniť</i> text divadelnej hry vlastným návrhom autorskej poznámky.</p>
<p><i>Herec, režisér, dramaturg (-ia)</i></p> <p>Žiak vie <i>reprodukovat'</i> <i>definície funkcií týchto osôb pri inscenácii divadelnej hry (alebo scenára)</i>. <i>Aspoň stručne dokáže na príklade vysvetliť podstatu hercovej tvorivosti pri stvárnení postavy zo známej divadelnej hry, televíznej inscenácie alebo filmu.</i> Žiak <i>pozná</i> najznámejšie inscenačné formy divadelných hier (alebo scenárov).</p>	<p><i>Herec, režisér, dramaturg (-ia)</i></p> <p>Žiak vie <i>vysvetliť</i> <i>definície funkcií týchto osôb pri inscenácii divadelnej hry (alebo scenára)</i>. Dokáže na príklade <i>objasniť</i> podstatu hercovej tvorivosti pri stvárnení postavy z akejkoľvek divadelnej hry a <i>vysvetliť</i> príspevok režiséra k inscenácii. Žiak <i>pozná</i> najznámejšie inscenačné formy dramatických diel a vie <i>vysvetliť</i> ich spoločné znaky, resp. ich odlišnosti.</p>
<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie, <i>po predchádzajúcej príprave, výrazne prečítať text divadelnej hry a zúčastniť sa ako postava na dramatizovanom čítaní textu.</i> Dokáže <i>reprodukovat'</i> fázy kompozičnej osnovy klasického dramatického textu a <i>určiť</i> v ňom alebo v jeho inscenácii (resp. videozázname) niektoré kompozičné fázy. V písomnom alebo inscenovanom texte hry, ktorá sa preberala na predchádzajúcej vyučovacej hodine, dokáže <i>určiť</i> niektoré príznakové štylisticko-lexikálne prvky a <i>charakterizovať</i> ich význam pre celkové vyznenie diela. Na obhajobu svojho stanoviska sa snaží <i>uviesť</i> argumenty.</p>	<p><i>Čítanie, analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie <i>výrazne čítať</i> text divadelnej hry a <i>zúčastniť sa</i> ako postava na dramatizovanom čítaní textu. V texte divadelnej hry alebo jej inscenácii dokáže <i>určiť</i> fázy kompozičnej osnovy klasického diela a <i>vysvetliť</i> dôvody pre tento výklad na základe vzostupnosti dramatickej línie hry. Dokáže <i>identifikovať</i> v texte hry umelecké jazykové prostriedky a <i>vysvetliť</i> ich príspevok k vyzneniu diela. Vie <i>vysvetliť</i> autorovu koncepciu postáv v zmysle celkového zamerania hry a dokáže ako argumenty <i>uviesť</i> poznatky z analýzy diela. Hodnotové prvky tejto koncepcie dokáže <i>konfrontovať</i> s vlastným hodnotovým systémom. Svoje stanovisko vie <i>obhájiť</i> vo vecnej a etickej diskusii, alebo prejavíť úsilie o rozumný kompromis, alebo <i>rozpoznať</i> správnosť odlišného názoru.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	9. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele
<p>Vytváranie pozitívneho vzťahu k vlastnému národu. Akceptovanie odlišnosti iných.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p>	<p>1. 3 Epická poézia – časomiera</p> <p>A) Vyvodenie rytmického princípu pri striedaní prirodzene dlhých a krátkych slabík, zavedenie pojmu časomiera. Učiteľský výklad uplatnenia časomiery v starogréckej a rímskej poézii, v stredovekej literatúre (humanizmus) a novoveku (klasicizmus). Vlastná tvorba jednotlivých daktylsko-trochejských časomerných veršov (iba na základe prirodzenej dĺžky – bez vysvetľovania úplnej definície dĺžky v klasickej poézii).</p> <p>B) Učiteľský výklad pojmu epos, vysvetlenie štandardného kompozičného a štylistického stvárnenia textu antického a klasicistického eposu. Učiteľský výklad spoločenského a ideového významu niektorého eposu, napr. Hollého Svatopluka. Intuitívne čítanie časomerných veršov, zažitie pocitu presného rytmu časomerného verša.</p> <p>C) Čítanie s porozumením a interpretácia básne. (Rytmicke) intuitívne hlasné čítanie Predspevu z Kollárovej Slávy dcéry. Prevod textu do prózy a do súčasného jazyka. Myšlienková interpretácia Predspevu. Učiteľský výklad spoločenského významu skladby Slávy dcéra.</p> <p><i>Povinný autor a dielo: J. Kollár: Predspev zo Slávy dcéry.</i> <i>Odporúčaná autor: J. Hollý: Svatopluk – vlastný výber z eposu.</i></p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Aplikácia – jednoduchý transfer.</p> <p>Ústny prejav – ortoepia.</p> <p>Čítanie s porozumením. Transformácia.</p> <p>Interpretácia významu.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Epická poézia – časomiera	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Časomiera</i></p> <p>Žiak pozná základnú charakteristiku časomiery ako rytmickej organizácie verša. Po predchádzajúcom prednese učiteľa dokáže (hoci aj s výraznými chybami) <i>napodobiť</i> rytmus časomerného verša v známom úryvku z básnického textu (Kollárov Predspev).</p>	<p><i>Časomiera</i></p> <p>Žiak teoreticky ovláda zjednodušený princíp časomiery a intuitívne dokáže (po predchádzajúcej príprave a s prípadnými chybami) nahlas prečítať akýkoľvek úryvok z básnického textu J. Kollára alebo iného odučeného autora časomernej poézie. Vie vytvoriť cvičný časomerný verš (daktyl, trochej) založený na princípe prirodzených dlhých a krátkych slabík. Text básnického diela dokáže <i>pretransformovať</i> do prózy a súčasnej slovenčiny (lexika, morfológia, syntax).</p>
<p><i>Reprodukcia</i></p> <p>Žiak vie na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu <i>zopakovať</i> hlavné Kollárove idey obsiahnuté v Predspeve a stručne <i>charakterizovať</i> význam Slávy dcéry v slovenskej, príp. aj českej literatúre.</p>	<p><i>Analýza, reprodukcia a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie <i>analyzovať</i> Kollárov Predspev a <i>uviesť argumenty</i> pri vysvetlení kultúrno-historického a umeleckého významu Slávy dcéry pre slovenskú, českú a prípadne aj inú slovanskú kultúru.</p>
<p><i>Epos</i></p> <p>Žiak vie reprodukovať všeobecné poznatky o epose.</p>	<p><i>Epos</i></p> <p>Žiak dokáže na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu <i>vysvetliť</i> podstatu eposu, <i>charakterizovať</i> prvky jeho historicky ustálenej kompozície a <i>uviesť</i> príklady z antickej, resp. slovenskej klasicistickej literatúry.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	10. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické predmety
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií.</p>	<p>2. 3 Krátka epická próza – vnútorný monológ</p> <p>A) Vyvodenie pojmu vnútorný monológ. Porovnanie fáz vnútornej kompozície v známych žánrových formách krátkej epiky (poviedka, novela).</p> <p>B) Čítanie a interpretácia diel krátkej epiky. Kompozičná analýza zvolených diel. Identifikácia dejového a významového plánu diela. Identifikácia druhu rozprávača. Autorská koncepcia postáv a určenie ich úlohy vo významovej rovine umeleckého diela. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a určenie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela. Verbalizácia vlastného čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Odporúčani autori a diela:</i> M. Urban: Výkriky bez ozveny – vlastný výber; S. H. Vajanský – vlastný výber; J. Jesenský: Slovo lásky, Koniec lásky; J. Hrušovský a I. Horváth – vlastný výber; A. P. Čechov: Dom s mezanínom; K. Hamsun: Viktória; R. Rolland: Peter a Lucia; T. Mann: Smrť v Benátkach.</p>	<p>Indukcia, zovšeobecňovanie. Porovnávanie, klasifikácia.</p> <p>Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Tvorba ústnej a písomnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Krátka epická próza – vnútorný monológ	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Krátka epická próza</i></p> <p>Žiak vie reprodukovať definíciu krátkych žánrových foriem prozaických diel.</p> <p>Dokáže jazykovo správne čítať text známej prózy.</p> <p>Na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu vie v literárnych dielach určiť prvky vonkajšej kompozície a identifikovať niektoré fázy vnútornej kompozičnej osnovy.</p>	<p><i>Krátka epická próza</i></p> <p>Žiak vie porovnať prozaické diela podľa určeného znaku (napr. podľa počtu tematických línií).</p> <p>Dokáže plynulo, výrazne a jazykovo správne čítať akékoľvek prozaické dielo.</p> <p>Žiak chápe podstatu vnútorného monológu a vie vysvetliť jeho funkciu v známom i neznámom umeleckom diele.</p> <p>Pri rozbere krátkej epickej prózy vie podať vnútorne štruktúrovaný výklad vonkajšej kompozície diela a pohotovo aplikovať klasický model vnútornej kompozície, vrátane prípadu, že vo výstavbe deja niektorá fáza absentuje.</p>
<p>Dokáže reprodukovať stručnú podobu autorského zámeru diela, ale bez konkrétnych odkazov na text.</p>	<p>Žiak pri interpretácii významovej roviny v horizontálnom členení literárneho diela dokáže vysvetliť, že ide o autorovu koncepciu človeka a sveta, a nie o samotnú realitu.</p>
<p>V známom diele dokáže určiť vševediaceho, resp. priameho rozprávača. V známom diele dokáže s pomocou učiteľa určiť príznakové lexikálne a štylistické jazykové prostriedky a zvážiť ich estetický prínos.</p> <p>Je schopný aspoň stručne vyjadriť svoj čitateľský zážitok a dokáže ho obhajovať, ak sa v triede stretne s odlišným názorom.</p>	<p>V texte je schopný určiť druh rozprávača a odôvodniť svoje rozhodnutie.</p> <p>Chápe a vie dokumentovať, že obraz postavy tvorí intencionálnu súčasť autorského zámeru. Jazykové a kompozičné prvky v diele vie využiť ako argumenty pre svoj výklad.</p> <p>Svoje stanovisko vie prezentovať pokojne a presvedčivo, ale zvažuje aj argumenty oponentov a nevyhýba sa možnosti akceptovať ich.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	<p style="text-align: center;">11. TEMATICKÝ CELOK</p> <p style="text-align: center;">VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA</p>	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p>	<p>3. 3. Lyrická poézia – druhy lyriky</p> <p>A) Vyvodenie pojmu spoločenská lyrika a ľúbostná lyrika. Vyvodenie pojmu (básnický) protiklad (kontrast). Vyvodenie pojmu významový paralelizmus. Vlastná tvorba jednotlivých veršov s využitím kontrastu, resp. paralelizmu.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a výklad pochopenia lyrického posolstva básne. Zatriedenie básne podľa druhu lyriky. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia básne, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela:</i> A. Sládkovič: Marína – podľa vlastného výberu; I. Krasko – podľa vlastného výberu. <i>Odporúčaní autori:</i> J. Botto, S. H. Vajanský, J. Jesenský a M. Rázus – podľa vlastného výberu. S. Jesenin; E. Ady – podľa vlastného výberu; E. Browningová: Portugalské sonety; F. Šrámek: Splav (oboje – vlastný výber.</p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>← Aplikácia vedomostí – jednoduchý transfer.</p> <p>← Čítanie s porozumením.</p> <p>← Interpretácia významu.</p> <p>← Klasifikácia.</p> <p>← Tvorba ústnej a písomnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

<p style="text-align: center;">Výkonový štandard – Lyrická poézia – druhy lyriky</p>	
<p style="text-align: center;">Minimálna úroveň výkonu žiaka</p>	<p style="text-align: center;">Optimálna úroveň výkonu žiaka</p>
<p><i>Spoločenská a ľúbostná lyrika, protiklad</i></p> <p>Žiak vie vymedziť pojmy spoločenská a ľúbostná lyrika a aplikovať ich na známe lyrické básne s týmto zameraním. Vie, čo je (básnický) protiklad a dokáže ho určiť v známej básni. Je schopný vysvetliť význam kontrastu a jeho funkciu v známej lyrickej básni.</p>	<p><i>Spoločenská a ľúbostná lyrika, protiklad</i></p> <p>Žiak vie vymedziť pojmy spoločenská a ľúbostná lyrika, aplikovať ich na akúkoľvek lyrickú báseň s týmto zameraním a vysvetliť svoje dôvody. Žiak vie, čo je (básnický) protiklad a dokáže ho určiť aj v neznámom prozaickom alebo básnickom texte. Dokáže vytvoriť jednotlivé sylabické alebo sylabicko-tonické verše a použiť v nich básnické protiklady.</p>
<p><i>Čítanie, analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak vie výrazne a jazykovo správne prečítať známu báseň, vysvetliť jej lyrický odkaz a vyhľadať niektoré štylistické prostriedky (metafory, metonymie, prirovnania, epitetá, symboly a kontrasty), ktorými básnik vyjadril svoje posolstvo. Dokáže vyjadriť stanovisko k názoru iných na vecnú a hodnotovú stránku básne.</p>	<p><i>Čítanie, analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak vie jasne sformulovať svoj čitateľský dojem a vysvetliť svoje chápanie lyrického odkazu básne. Dokáže využiť poznatky zo štylistickej a kompozičnej analýzy básne a argumentovať nimi na podporu svojho názoru na vecný, emocionálny a estetický význam diela. Vie kriticky posúdiť mienku iných, formulovať a obhajovať svoj názor. Chápe však, že lyrické dielo možno vysvetľovať viacerými odlišnými spôsobmi a je schopný túto skutočnosť aj akceptovať.</p>
<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými v skupine a snaží sa využiť príklad a pomoc úspešnejších spolužiakov. Zaujíma sa o poznatky, ku ktorým skupina dospela, a vie ich primeraným spôsobom zaznamenať. Prejavuje snahu osvojiť si niektoré spoločne získané poznatky.</p>	<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s inými, organizuje prácu skupiny, prináša podnety a pomáha ostatným pri riešení problémov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať ich pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať argument v prospech riešenia vlastnej skupiny alebo rozpoznať správnosť odlišného stanoviska a prijať ho. Získané poznatky vie vhodne a prehľadne zaznamenať a používať ich pri ďalšej práci/odpovedi. Nové poznatky dokáže zapracovať do vlastného systému vedomostí a plynule ich využívať v školskej práci.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	12. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Identifikácia s vlastnou skupinou. Vytváranie pozitívneho vzťahu k iným sociálnym skupinám.</p>	<p>5. 2 Dramatická literatúra – komická dráma</p> <p>A) Vyvodenie pojmu komédia (veselohra). Učiteľský výklad pojmu <i>fraška</i>. Vyvodenie pojmu humor a hyperbola (zveličenie). Charakterový typ postavy. ←</p> <p>B) Čítanie a interpretácia veseloherných textov. ← Dramatizované čítanie, resp. deklamácia textu divadelnej hry. ← Analýza vnútornej kompozičnej osnovy dramatického diela, ← posúdenie zovretosti, resp. uvoľnenosti dramatickej línie deja. ← Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prvkov v celkovej umeleckej pôsobnosti diela (s dôrazom na komickosť).</p> <p>Verbalizácia čitateľského, resp. diváckeho zážitku a hodnotenia diela a/alebo jeho inscenácie, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede. ←</p> <p>C) Modelová inscenácia vybraných výstupov alebo scén z určenej veselohry v triede. Návrh režijnej koncepcie celej hry. Návrh dekorácií a kostýmov.</p> <p>D) Dramatizácia textu krátkej humoristickej poviedky (napr. M. Kukučín, E. Šándor, J. Jesenský, G. K. Zechenter-Laskomerský, F. Karinthy, S. Leacock, K. Čapek.)</p> <p><i>Povinní autori a diela: J. Palárik: Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch; Molière: Lakomec.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: J. Hollý: Geľo Sebechlebský, Kubo; J. G. Tajovský: Ženský zákon; I. Stodola: Čaj u pána senátora; W. Shakespeare: Skrotenie čertice; O. Wilde: Je dôležité mať Filipa; G. B. Shaw: Pygmalion.</i></p>	<p>Analýza, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Čítanie s porozumením. Ústny prejav – ortoepia. Funkčná analýza celku.</p> <p>Tvorba ústneho prejavu, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia. Tvorivosť – špecifický transfer.</p> <p>Tvorba písomného prejavu – špecifický transfer.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Dramatická literatúra – komická dráma	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Komédia, humor, hyperbola</i></p> <p>Žiak vie <i>definovať</i> podstatu veselohry a v známej hre <i>uviesť príklady</i> na komické sformovanie postavy a situačný humor.</p> <p>Žiak <i>pozná</i> pojem charakterový typ postavy a <i>dokáže uviesť</i> jeho príklad v známej divadelnej hre.</p> <p>Žiak vie <i>definovať</i> pojem humor, <i>pozná</i> štylistické jazykové prvky, ktoré vytvárajú humoristický charakter textu (vrátane hyperboly), a dokáže ich <i>vyhľadať</i> v texte známej hry.</p>	<p>Komédia, humor, hyperbola</p> <p>Žiak vie <i>vysvetliť podstatu veselohry</i> a dokáže aplikovať <i>túto vedomosť na akúkoľvek divadelnú hru veseloherného zamerania</i>. <i>Pozná pojem charakterový typ postavy</i> a vie ho aplikovať <i>na akúkoľvek divadelnú hru s daným typom postavy</i>. <i>Chápe komickosť postáv ako súčasť autorovej koncepcie príbehu</i> a <i>toto autorské zameranie dokáže prepojiť s významovým plánom, pokiaľ ho hra obsahuje</i>.</p> <p><i>Chápe situačný humor</i> v divadelnej hre a v <i>texte akejkoľvek hry</i> vie určiť <i>štylistické jazykové prostriedky (vrátane hyperboly)</i>, ktoré <i>navodzujú humorný charakter diela</i>.</p>
<p><i>Analýza a interpretácia</i></p> <p>Žiak vie aplikovať <i>vedomosti o fázach vnútornej kompozície hry</i> na známe dramatické dielo a <i>vystihnúť estetické a etické smerovanie tejto hry</i>.</p> <p>Vie <i>stručne prezentovať</i> svoj čitateľský/divácky zážitok a v prípade inscenácie <i>posúdiť</i> schopnosť hercov stvárniť postavu a zaujať/pobaviť divákov.</p>	<p>Analýza a interpretácia</p> <p>Žiak vie aplikovať <i>vedomosti o fázach kompozičnej osnovy</i> na akúkoľvek veselohru a <i>posúdiť, do akej miery jednotlivé fázy diela udržujú, resp. rozbíjajú dramatickú súdržnosť diela</i>.</p> <p>Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže <i>prezentovať</i> v triede (písomne alebo ústne) a <i>obhájiť</i> ho v diskusii. Vie <i>zhodnotiť</i> režijnú koncepciu inscenácie a výkon hercov. V diskusii o svojom stanovisku je schopný <i>uviesť</i> argumenty z textu hry alebo z inscenácie.</p>
<p><i>Čítanie, dramatizácia, inscenácia</i></p> <p>Žiak sa po <i>predchádzajúcej príprave dokáže zapojiť do dramatizovaného čítania, plynulo a jazykovo správne prečítať určený text z hry</i>.</p> <p>Vie <i>zdramatizovať</i> malú časť textu humoristickej prózy.</p>	<p>Čítanie, dramatizácia, inscenácia</p> <p>Žiak sa vie zapojiť <i>do dramatizovaného čítania, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže prezentovať text niektorej postavy</i>.</p> <p>Dokáže <i>navrhnuť</i> celkové režijné poňatie hry a <i>navrhnuť</i> inscenáciu niektorých scén z hry.</p> <p>Dokáže <i>zdramatizovať</i> text humoristickej prózy alebo epickej poézie, vhodne <i>využiť</i> monológ a dialóg a <i>preniesť</i> do nich humornú náplň predlohy.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	13. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p>	<p>4. 2. Veľká epická próza – druhy románu</p> <p>A) Vyvodenie druhov románu - sociálny román a psychologický román. Sociálny typ postavy. Vyvodenie pojmu autorská štylizácia reality. Klasifikácia prebraných žánrových foriem a druhov románu.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia románov. Analýza horizontálnej kompozície diela (kompozičná osnova) románu. Identifikácia druhu rozprávača. Analýza autorskej koncepcie postáv v rámci myšlienkového zamerania celého diela. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a hľadanie funkcie jazykových prvkov v celkovej myšlienkovvej a estetickvej pôsobnosti diela. Interpretácia myšlienkovvej a estetickvej zameranosti diela (druhý významový plán). Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba svojho stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p>(Povinní autori a diela: M. Kukučín: Dom v stráni; J. C. Hronský: Jozef Mak, E. M. Remarque: Na západe nič nového <i>Odporúčani autori a diela:</i> S. H. Vajanský: Suchá ratolesť, Letiace tiene; Milo Urban: Živý bič; G. Vámoš: Odlomená haluz; L. N. Tolstoj: Vojna a mier, Anna Kareninová; F. M. Dostojevskij: Zločin a trest; Zs. Móricz: Šťastný človek; J. London: Martin Eden; F. Werfel: Štyridsať dní Musa Daghu; F. Mauriac: Thérèse Desqueyruoxová; E. M. Remarque: Víťazný oblúk.</p>	<p>← Analýza, indukcia, definícia pojmov. Klasifikácia.</p> <p>Čítanie s porozumením.</p> <p>← Funkčná analýza celku. ← Funkčná analýza celku.</p> <p>← Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Veľká epická próza – druhy románu	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Sociálny román, psychologický román. Autorská štylizácia reality</i></p> <p>Žiak vie pomocou definícií vysvetliť rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom.</p> <p>Pozná vymedzenie sociálneho typu postavy a vie uviesť príklad z prozaických diel, ktoré čítal. Na základe analýzy známeho diela dokáže urobiť charakteristiky takto stvárnených literárnych postáv.</p> <p>Vie verbálne demonštrovať poznatok, že svet epického diela je imaginárny svet, ktorý s určitým zámerom skonštruoval autor.</p>	<p><i>Sociálny román, psychologický román. Autorská štylizácia reality</i></p> <p>Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi sociálnym a psychologickým románom, pričom berie do úvahy, že tieto druhy románu sa v praxi často v rôznej miere prelínajú. Je schopný svoje vedomosti využiť pri analýze a určení druhu románu, ktorý prečítal, a podoprieť svoje tvrdenie argumentmi.</p> <p>Chápe podstatu sociálneho typu postavy, vie ju charakterizovať teoreticky, aj konkretizovať jej charakteristiku na základe analýzy prečítaného diela.</p> <p>Vie identifikovať významovú rovinu diela a vysvetliť profiláciu postáv ako autorského modelu kompatibilného so zameraním diela.</p> <p>Žiak pochopil, že umelecké dielo je artefakt, rozumie vzájomným vzťahom medzi autorom, realitou a dielom a vie vysvetliť, že umelecké dielo je subjektívny svet cieľavedome vytvorený autorom podľa jeho vlastných hodnôt, mier a estetického cítenia.</p>
<p><i>Analýza, interpretácia, hodnotenie</i></p> <p>Žiak dokáže známe dielo analyzovať aspoň z jedného systémového hľadiska (kompozícia, štylizácia, obsah) a výsledok prezentovať ako spôsob poznania diela. Vie zaujať hodnotiaci postoj na základe subjektívneho čitateľského zážitku a v triede dokáže obhajovať svoj názor na základe subjektívnych argumentov.</p>	<p><i>Analýza, interpretácia, hodnotenie</i></p> <p>Žiak je schopný zmocniť sa diela na základe všestrannej analýzy (kompozícia, štylizácia, obsah) a konfrontovať svoj systém hodnôt s hodnotami vyplývajúcimi z diela. Vie reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich jednak z hľadiska systémovej podstaty diela a jednak z hľadiska vlastných čitateľských postojov.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	14. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p> <p>Schopnosť medzilidského dorozumenia.</p>	<p>2. 4 Krátka epická próza - nespoľahlivý rozprávač</p> <p>A) Vyvodenie pojmu nespoľahlivý rozprávač. Využitie pásma nespoľahlivého rozprávača vo vertikálnej kompozícii diela (významový plán diela). Klasifikácia druhov rozprávača. Začlenenie vnútorného monológu do obsahovej a myšlienkovvej koncepcie diela: vnútorný monológ ako komentár k deju, resp. vnútorný monológ ako reflexia (úvaha). Tvorba krátkej poviedky s využitím vnútorného monológu.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia krátkej prózy. Kompozičná a štylisticko-lexikálna analýza poviedok a noviel. Identifikácia druhu rozprávača. Analýza autorskej koncepcie postáv v rámci celkového myšlienkového zamerania diela. Interpretácia myšlienkovvej a estetickej pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba, resp. analýza a kritika v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela:</i> Timrava: Ľapákovci; J. G. Tajovský: Maco Mlieč; <i>Odporúčaní autori a diela:</i> Timrava: Bez hrdosti; J. G. Tajovský: Apoliena; G. Vámoš: Editino očko; J. Škvorecký: Prima sezóna; Belo Kapolka: Možno ho ešte stretnem, v zbierke Kanadské smreký; E. Hemingway: Starec a more.</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov. Klasifikácia.</p> <p>Tvorivosť, špecifický transfer. Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Krátka epická próza – nespoľahlivý rozprávač	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Nespoľahlivý rozprávač</i></p> <p>Žiak vie vysvetliť podstatu vnútorného monológu, objasniť rozdiel medzi monológom v próze a dráme. Vnútorný monológ vie určiť v známom diele.</p> <p>Žiak vie reprodukovať poučku o nespoľahlivom rozprávačovi a identifikovať tento typ rozprávača v známom prozaickom diele s týmto typom rozprávača.</p> <p>Dokáže vytvoriť jednoduchú klasifikáciu všetkých troch typov rozprávača.</p>	<p><i>Nespoľahlivý rozprávač</i></p> <p>Žiak pozná podstatu vnútorného monológu, vie vysvetliť rozdiel medzi monológom v próze a dráme, chápe a vie demonštrovať na akomkoľvek texte jeho funkciu z hľadiska obsahového zamerania diela. Dokáže rozlíšiť vnútorný monológ od vnútornej repliky postavy.</p> <p>Žiak pozná typ nespoľahlivého rozprávača, dokáže ho identifikovať v akomkoľvek epickom diele s takýmto typom rozprávača a vysvetliť jeho využitie vo vzťahu k významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu.</p> <p>Okrem základného (jednofaktorového) triedenia typov rozprávača dokáže vytvoriť klasifikáciu z viacerých hľadísk (napr. podľa formy rozprávania, resp. podľa vzťahu k významovej rovine diela/autorovi).</p>
<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými v skupine a snaží sa využiť príklad a pomoc úspešnejších spolužiakov. Zaujíma sa o poznatky, ku ktorým skupina dospela, a vie ich primeraným spôsobom zaznamenať. Prejavuje snahu osvojiť si niektoré spoločne získané poznatky. Pri prezentácii svojho stanoviska vie uviesť aj cudzí názor alebo informáciu, ktorú získal z informačného prameňa.</p>	<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak organizuje prácu skupiny, prináša podnety pri riešení úloh, pomáha ostatným radou a ukázkami vlastných postupov. Vie zhrnúť výsledky spoločného bádania a prezentovať výsledky pred triedou. V prípade protinázoru dokáže sformulovať argument v prospech riešenia vlastnej skupiny alebo rozpoznať správnosť odlišného stanoviska a prijať ho. Medzi svoje argumenty dokáže zahrnúť aj poznatky získané štúdiom informačných zdrojov. Informácie dokáže vyhľadať, vybrať, spracovať a zaradiť do svojho systému vedomostí a hodnôt.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	15. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií.</p>	<p>3. 4 Lyrická poézia – voľný verš</p> <p>A) Vyvodenie pojmu voľný verš. Identifikácia náhradných rytmotvorných činiteľov (opakovacie figúry, medziveršové pauzy, dôrazové vrcholy veršov, rytmizovaná intonácia – frázovanie). Učiteľský výklad pojmu <i>pásmo</i>. Vyvodenie pojmu <i>impresionizmus</i> a <i>senzualizmus</i> v poézii. Vyvodenie pojmu reflexívna lyrika, duchovná (náboženská) lyrika. Klasifikácia druhov lyriky.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia lyrických básní. Štylisticko-lexikálna analýza textu a určovanie funkcie jazykových prvkov v lyrickom posolstve diela. Interpretácia lyrického odkazu básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného názoru počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p>C) Tvorba krátkej úvahy s dôrazom na štylistickú originalitu. <i>Povinní autori: J. Smrek, R. Dilong</i> – vlastný výber. <i>Odporúčani autori:</i> E. B. Lukáč, L. Novomeský, J. Kostra, V. Beniak, A. Rimbaud, S. Mallarmé, P. Valéry, W. Whitman, J. Wolker, J. Seifert – všetci podľa vlastného výberu.</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Klasifikácia. Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku. Interpretácia významu.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede.</p> <p>Tvorba písomnej výpovede – špecifický transfer; tvorivosť.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Lyrická poézia – voľný verš	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Voľný verš</i></p> <p>Žiak vie reprodukovať poučku o voľnom verši a uviesť jeho charakteristické znaky. Niektoré z týchto znakov dokáže určiť v známej básni. Text tejto básne vie jazykovo správne prečítať. Vie charakterizovať reflexívnu a duchovnú lyriku. Známe básne dokáže priradiť k jednotlivým druhom lyriky.</p>	<p><i>Voľný verš</i></p> <p>Žiak rozpozná vlastnosti voľného verša akejkoľvek relevantnej básne a vie na jej príklade demonštrovať rozdiely medzi voľným a metricky viazaným veršom. Chápe a vie vysvetliť estetickú pôsobivosť voľného verša a takto napísanú báseň dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a so subjektívnym frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže aj vysvetliť. Vie charakterizovať podstatu reflexívnej a duchovnej poézie, chápe a vie vysvetliť prekrývanie sa jednotlivých druhov lyriky v konkrétnych dielach.</p>
<p><i>Analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak porozumie niektoré časti básnickej výpovede, dokáže identifikovať náladu známej lyrickej básne a vyhľadať v texte štylistické jazykové prostriedky, ktoré ju vyvolávajú. Dokáže zopakovať myšlienkové a citové zameranie známej básne. Svoj výklad obsahu básne dokáže sformulovať do krátkej písomnej úvahy.</p>	<p><i>Analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak chápe otvorenosť básnickej výpovede pri lyrickej poézii, ale zároveň dokáže tlmočiť svoj osobný výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné prostriedky, ktoré vytvárajú posolstvo básne. Svoje porozumenie myšlienkového a citového posolstva básne dokáže usporiadať do osnovy a potom prepracovať do uceleného výkladového textu. Túto prvú verziu textu dokáže štylisticky dotvoriť, urobiť ju ucelenou a esteticky pôsobivejšou. Žiak vie vyhľadať relevantné informácie v inom výkladovom texte a pôsobivo ich zakomponovať do svojho textu.</p>
<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak spolupracuje s ostatnými v skupine, zaujíma sa o poznatky, ku ktorým skupina dospela, a vie ich primeraným spôsobom zaznamenať a dotvoriť pre vlastnú potrebu. V diskusii sa snaží vysvetliť svoje chápanie básne a použiť pri tom aj výsledky spoločnej analýzy textu alebo svoj písomný podklad.</p>	<p><i>Kooperácia pri učení</i></p> <p>Žiak vie nové poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Dokáže ich zapracovať do vlastného systému vedomostí. Súčasťou jeho prípravy na prezentáciu je analytické štúdium vzorového textu rozboru nejakej lyrickej básne. Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať (aj s pomocou pripravenej úvahy na tému spoločnú s básňou) v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a uvažovať o tom, či sú kompatibilné s jeho hľadiskom, alebo či ich považuje za dezinterpretácie. V diskusii je pohotový, citlivý k iným účastníkom.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	16. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
	<p>5.3 Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup</p> <p>Vyvodenie pojmu reťazová kompozícia (reťazový kompozičný postup). Učiteľský výklad oslabenej organizácie sujetu v dielach s reťazovou kompozíciou. Porovnanie diel s klasickou (päťfázovou) kompozičnou osnovou a diel s reťazovou kompozíciou. Identifikácia lyrizácie štýlu epickej prózy. Vyvodenie pojmu</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov. Porovnávanie.</p>

<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Identifikácia s vlastnými skupinami, vytváranie pozitívneho vzťahu k odlišným skupinám.</p>	<p><i>lyrizovaná próza.</i> Vyvodenie pojmu <i>monumentalizácia</i> (osôb, prírodných javov), idealizácia postáv, <i>animizácia zvierat a vecí</i> a vyvodenie pojmu <i>personifikácia v próze</i>.</p> <p>A) Tvorba umeleckého opisu prírodnej scenérie alebo človeka prostredníctvom jazyka s prvkami lyrizmu (<i>poetizácia</i>).</p> <p>B) Čítanie a interpretácia románov. Analýza a hodnotenie autorskej koncepcie postáv v rámci celkového myšlienkového zamerania diela. Interpretácia myšlienkovvej a estetickej pôsobnosti diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela:</i> D. Chrobák: Drak sa vracia; J. C. Hronský: Jozef Mak. <i>Odporúčaní autori:</i> M. Urban: Živý bič; E. Ondrejov: Zbojnická mladosť, Jerguš Lapin; M. Figuli: Tri gaštanové kone; J. Giono: Spev sveta; Ch. Ramuz: Pastvina Derborence; J. Linnankoski: Pieseň o červenom kvete; E. Claes: Herman Coene; K. Hamsun: Požehnanie zeme; M. Gorkij: Makar Čudra; J. F. Cooper: Stopár; J. Conrad: Srdce temnôt.</p>	<p>Tvorba písomného prejavu.</p> <p>Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu. Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>
--	---	--

Výkonový vzdelávací štandard – Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p>Reťazový kompozičný postup</p> <p>Žiak vie <i>charakterizovať</i> klasický päťfázový i reťazový kompozičný postup a <i>identifikovať</i> príslušné kompozičné osnovanie v známych prozaických dielach.</p>	<p>Reťazový kompozičný postup</p> <p>Žiak <i>ovláda</i> klasický päťfázový i reťazový kompozičný postup. Vie <i>uviesť</i> ich charakteristické prvky v akomkoľvek epickom diele (prozaickom, básnickom i dramatickom). Vie <i>vysvetliť</i> rozdiely v dramatickej línii rozprávania pri použití odlišných kompozičných postupov.</p>
<p>Štylizácia textu</p> <p>Žiak vie <i>určiť</i> niektoré jazykové prostriedky lyrizovanej prózy a <i>uviesť</i> niektoré <i>príklady</i> v texte známeho diela. Vie <i>uviesť</i> niektoré prostriedky (opis, dejové situácie) idealizácie postáv v známom diele. <i>Pozná</i> pojem personifikácia a vie ho <i>uplatniť</i> pri štylisticko-lexikálnej analýze príslušných prozaických (a básnických) textov. <i>Dokáže napísať</i> krátky prírodný opis s prvkami poetizácie.</p>	<p><i>Štylizácia textu</i></p> <p>Žiak <i>chápe</i> podstatu lyrizácie rozprávania a dokáže v texte akéhokoľvek diela <i>nájsť a určiť</i> jazykové prostriedky použité na poetizáciu diela. Vie, čo je idealizácia (a monumentalizácia) postáv, dokáže <i>určiť</i> prostriedky, ktoré na ňu použil autor, a to tak štylisticko-lexikálne, ako aj situačné (dejové). Na základe analógie dokáže <i>preniesť</i> tieto vedomosti aj na obraz zvierat a neživej prírody. Vie <i>vysvetliť</i> štylistickú podstatu personifikácie a vie <i>poukázať</i> na jej významovú funkčnosť a umeleckú pôsobivosť v kontexte diel lyrizovanej prózy. Všetky tieto vedomosti dokáže <i>uplatniť</i> pri tvorbe lyrizovaného opisu alebo pri napísaní kratšieho epického útvaru.</p>
<p><i>Interpretácia</i></p> <p>Poznatky získané analýzou známeho prozaického diela s prvkami lyrizácie jazyka dokáže <i>uplatniť</i> na vysvetlenie významovej roviny daného diela a <i>zaujať</i> k jeho postavám osobné <i>stanovisko</i>. Aspoň čiastočne dokáže <i>vnímať</i> zápas týchto hrdinov o vlastnú identitu s nežičlivým okolím.</p>	<p><i>Interpretácia</i></p> <p>Poznatky získané analýzou jazyka diela lyrizovanej prózy dokáže <i>uplatniť</i> pri vysvetlení významovej roviny daného diela, <i>objasniť</i> autorskú koncepciu postáv a autorovo chápanie sveta a <i>konfrontovať</i> ho s vlastným videním sveta a ľudí. <i>Rozumie</i> a dokáže <i>vysvetliť</i> osudovú vyhranenosť hrdinov diela a <i>chápe</i> autorov prístup k ich zápasu o nezávislosť, identitu a vlastné ideály. <i>Rozumie</i> podstate boja medzi dobrom a zlom a dokáže ho <i>aplikovať</i> na toto dielo. Konflikt pozitívnych a negatívnych síl <i>vníma</i> síce aj v duchu autorovho podania, ale zároveň dokáže <i>prekonať</i> sugestibilitu textu a <i>pokúša sa zaujať</i> aj stanovisko odvodené z vlastných hodnôt.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	17. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií. Schopnosť pracovať v skupine.</p>	<p>5. 3. Dramatická literatúra - tragická dráma</p> <p>A) Vyvodenie pojmu <i>tragické, tragédia</i>. Učiteľský výklad o antickom divadle a antickej tragédii. Učiteľský výklad dramatických princípov <i>jednoty</i> (nemennosti) <i>miesta</i>, (ohraničenosti) <i>času</i> a (stálosti) <i>charakterov postáv</i>. Učiteľský výklad pojmu <i>osudovosť</i> ako určujúceho princípu dramatickej línie antickej tragédie.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia dramatických textov. Dramatické čítanie, resp. deklamácia textu divadelnej hry. Analýza vnútornej kompozície dramatického diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prvkov v celkovom myšlienkovom zameraní a estetickú účinnosti diela (s dôrazom na tragickosť). Verbalizácia čitateľského, resp. diváckeho zážitku a hodnotenia diela a/alebo inscenácie, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p>C) Inscenácia vybraných výstupov alebo scén z určenej tragédie v triede. Návrh režijnej koncepcie hry. Návrh dekorácií a kostýmov.</p> <p>D) Dramatizácia textu krátkej poviedky s tragickým zameraním (napr. od Tajovského, Timravy, Gašpara, Urbana, Čechova, Hemingwaya atď.). Vlastný preklad určeného výstupu z anglického, nemeckého, fancúzskeho, španielskeho, talianskeho alebo ruského originálu. Posúdenie vecnej správnosti a štylistickej účinnosti prekladu v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela: Sofokles: Antigona; W. Shakespeare: Hamlet; I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: W. Shakespeare: Romeo a Júlia; P. Corneille: Cid; F. Schiller: Úklady a láska, Mária Stuartová; V. Hugo: Hernani; A. S. Puškin: Boris Godunov; E. O'Neill: Túžba pod brestmi; P. O. Hviezdoslav: Herodes a Herodias; I. Stodola: Bačova žena; J. Barč-Ivan: Matka.</i></p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Čítanie s porozumením. Ústny prejav, ortoepia. Funkčná analýza celku.</p> <p>Tvorba ústneho prejavu.</p> <p>Tvorivosť – špecifický transfer. Tvorba písomnej výpovede.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Dramatická literatúra - tragická dráma

Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Tragédia</i> Žiak vie <i>reprodukovat'</i> definíciu tragédie a <i>určiť</i> (čistý typ) divadelnej hry ako tragédiu alebo komédiu. Pozná klasickú kompozičnú osnovu, vie ju <i>aplikovať</i> na známe hry.</p>	<p>Tragédia Žiak pozná <i>podstatu tragédie</i> a dokáže z <i>hľadiska dichotomie tragédia/komédia</i> určiť <i>akúkoľvek hru, ktorú čítal alebo ktorej inscenáciu videl</i>. Na základe <i>kritickej úvahy</i> dokáže zaujať <i>hodnotiace stanovisko aj k obsahovo zmiešaným, resp. nevyhraneným typom divadelných hier</i>. Pozná klasickú kompozíciu drámy a vie ju <i>aplikovať</i> na akékoľvek dramatické dielo s takouto dejovou štruktúrou a vie vysvetliť svoj názor.</p>
<p><i>Analýza, interpretácia</i> Žiak dokáže v texte divadelnej hry <i>určiť</i> komunikačné formy, na základe analýzy <i>poukázať</i> na príznakové stylistické jazykové prostriedky v známej hre. Dokáže v známom diele <i>charakterizovať</i> postavy ako súčasť epického deja. Stručne vie <i>prezentovať</i> svoj čitateľský/divácky zážitok a v prípade inscenácie <i>posúdiť</i> schopnosť hercov stvárniť postavu a intelektuálne i citovo zaujať divákov. Svoje stanovisko sa usiluje <i>obhájiť</i> aj v triede.</p>	<p>Analýza, interpretácia Žiak dokáže v texte divadelnej hry <i>určiť</i> komunikačné formy. V akomkoľvek dramatickom diele je schopný <i>vysvetliť</i> stváranie postavy z hľadiska autorovej koncepcie a významového zamerania diela. Stylisticko-lexikálnou analýzou dokáže <i>určiť</i> prvky, ktoré sú v prehovoroch postáv nositeľom myšlienkového posolstva a estetickej pôsobivosti diela. Svoj názor na text/inscenáciu diela dokáže verejne <i>prezentovať</i> v triede. Vie <i>zhodnotiť</i> režijnú koncepciu inscenácie a prácu hercov, svoj názor verejne <i>prezentovať</i> v triede a v diskusii je schopný <i>uviesť</i> relevantné prvky z textu hry alebo z inscenácie ako argumenty.</p>
<p><i>Čítanie, dramatizácia, inscenácia</i> Žiak sa vie zapojiť do <i>dramatizovaného čítania</i> a jazykovo správne prečítať <i>určený text z hry</i>. Dokáže <i>navrhnuť</i> javiskové stváranie zvolenej scény zo známej hry. Vie <i>zdramatizovať</i> časť poviedky, funkčne využiť monológ, dialóg a vytvoriť scénické poznámky.</p>	<p><i>Čítanie, dramatizácia, inscenácia</i> Žiak sa vie <i>zapojiť</i> do <i>dramatizovaného čítania</i>, plynulo, výrazne a jazykovo správne dokáže <i>prezentovať</i> text niektorej postavy. Dokáže <i>navrhnuť</i> celkové režijné poňatie hry a inscenáciu niektorých výstupov z hry. Vie <i>navrhnuť</i> výtvarne zaujímavé stváranie javiskového priestoru. Dokáže <i>zdramatizovať</i> text kratšieho prozaického alebo epického básnického diela, vhodne <i>využiť</i> monológ a dialóg, <i>sformulovať</i> scénické a inscenačné poznámky. Vie <i>využiť</i> jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	18. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Kritické myslenie. Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p>	<p>3. 5 Lyrická poézia – čistá lyrika</p> <p>A) Vyvodenie pojmu čistá lyrika (<i>absolútna, neintencionálna lyrika</i>) a zvukomalba.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia významovo (sémanticky) otvorených lyrických básní.</p> <p>Individuálny prístup k hlasnej prezentácii polytematickej a neintencionálnej básne.</p> <p>Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva diela priamo z jazyka básne.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, realizácia hermeneutického kruhu na základe podnetov z diskusie v triede.</p> <p><i>Povinní autori: I. Krasko, R. Dilong – vlastný výber.</i> <i>Odporúčaní autori: J. Kostra, V. Beniák, Š. Moravčík, P. Verlaine, S. Jesenin, Ch. Morgenstern – podľa vlastného výberu.</i></p>	<p>Analýza, zovšeobecňovanie, definícia pojmov. Čítanie s porozumením.</p> <p>Ústny prejav, ortoepia.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Lyrická poézia – čistá lyrika	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p>Čistá lyrika</p> <p>Žiak vie zopakovať poučku o čistej lyrike. Tento druh lyrickej básne dokáže určiť pri známych dielach napísaných metrickým i voľným veršom. Chápe princíp voľného priradovania lyrických pasáží a ich veľkú sémantickú a gramatickú uvoľnenosť.</p> <p>Text básne vie prečítať jazykovo správne.</p>	<p>Čistá lyrika</p> <p>Žiak chápe podstatu čistej lyriky a tento poznatok dokáže aplikovať na ktorýkoľvek básnický text. Rozumie princípu voľného priradovania lyrických pasáží a je schopný domyslieť a verbálne prezentovať jednotu lyrickej výpovede s veľkou tematickou a gramatickou uvoľnenosťou a náročným imaginatívnym jazykom.</p> <p>Text dokáže čítať jazykovo správne, výrazne a s osobne podmieneným frázovaním. Svoj spôsob frázovania dokáže odôvodniť.</p>
<p>Analýza, interpretácia</p> <p>Žiak vie preniknúť do významu niektorých segmentov lyrickej básne, dokáže identifikovať náladu známej básne a vyhľadať v texte slová a štylistické jazykové prostriedky, ktoré ju vyvolávajú. Aspoň v náznačku sa pokúša o syntézu básnickej výpovede známeho diela.</p>	<p>Analýza, interpretácia</p> <p>Žiak chápe otvorenosť básnickej výpovede pri čistej lyrike a dokáže tlmočiť svoj výklad významového a estetického vyznenia akejkoľvek básne tohto druhu. V texte básne vie identifikovať lexikálne, štylistické, kompozičné a rytmotvorné činitele, a na ich základe vie odôvodniť svoje chápanie diela.</p> <p>Pri básňach s výraznou zvukovou organizáciou dokáže vybadať tento znak básnickej reči a predostrieť svoj výklad estetickej pôsobivosti veršov.</p>
<p>Kooperácia pri učení</p> <p>Žiak sa snaží aktívne pracovať v skupine a robí si záznamy spoločne získaných poznatkov.</p> <p>V diskusii sa usiluje vysvetliť svoje chápanie niektorej časti básne.</p>	<p>Kooperácia pri učení</p> <p>Žiak dokáže pozitívne ovplyvňovať spolužiakov v skupine pri riešení úloh, získané poznatky vhodne a prehľadne zaznamenať a používať pri ďalšej práci alebo pri odpovedi. Súčasťou jeho prípravy je aj analytické štúdium odborného textu zameraného na rozbor lyrickej básne.</p> <p>Svoje chápanie určeného textu vie prezentovať v triede, dokáže sledovať odlišné interpretácie a hodnotenia a uvažovať o tom, či ich môže považovať za kompatibilné so svojím hľadiskom. Dokáže sa vrátiť k relatívne uzavretému hodnoteniu diela a na základe nových poznatkov rozšíriť, prehĺbiť alebo pozmeniť svoje doterajšie stanovisko.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	19. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií.</p>	<p>4. 4. Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia</p> <p>A) Učiteľský výklad pojmu <i>hlbinná psychológia</i>. Vyvodenie pojmu asociácia. Učiteľský výklad pojmov prúd autorovho vedomia a <i>bezsubjektová próza</i>.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia prozaických diel. Analýza horizontálnej kompozičnej štruktúry diela. Identifikácia druhu rozprávača.</p> <p>Štylisticko-lexikálna analýza textu a identifikácia dejového plánu textu. Interpretácia významového plánu textu. Hodnotenie esteticko-spoločenského prínosu diela vo svetle súčasných spoločenských názorov a hodnôt.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba počas posudzovania tohto stanoviska v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela: D. Dušek: Kufor na sny.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: Alain-Fournier: Veľký Meaulnes; F. Kafka: Proces; F. Kafka: Premena; W. Faulkner: Neodpočívaj v pokoji; A. Camus: Cudzinec, Mor; T. Capote: Raňajky u Tiffanyho; J. C.-Hronský: Pisár Gráč; D. Tatarka: Panna zázračnica; R. Sloboda: Narcis; M. Mítana: Psie dni.</i></p>	<p>← Analýza, indukcia, definícia pojmov.</p> <p>← Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>← Funkčná analýza celku.</p> <p>← Hodnotenie.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový štandard vzdelávaci štandard – Netradičná epická próza – prúd autorovho vedomia	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Asociácia</i></p> <p>Žiak vie na základe predchádzajúceho poučenia <i>poukázať</i> na zmeny v spôsoboch rozprávania v netradičnej próze. Dokáže <i>vysvetliť</i> princíp voľných asociácií v rozprávaní a <i>uviesť príklady</i> zo známeho textu.</p>	<p><i>Asociácia</i></p> <p>Žiak <i>chápe</i> asociáciu ako vedomú alebo podvedomú formu organizácie jednotlivých segmentov prozaického textu, ktorý sa nezakladá primárne na rozprávaní príbehu. Aspoň približne dokáže <i>vystihnúť</i> súvislosť medzi uvoľneným prúdom rozprávania a estetickým účinkom na čitateľa a <i>zhodnotiť</i> ju.</p>
<p><i>Analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak v známom diele dokáže <i>vysvetliť</i> netradičnú kompozičnú organizáciu deja a <i>uviesť príklady</i> na štylistické experimenty v jazyku diela.</p> <p>Uvedomuje si bizarnosť nadprirodzených, zdeformovaných non-realistických postáv a v známom diele dokáže objasniť ich funkciu a obrazný charakter.</p>	<p><i>Analýza, interpretácia</i></p> <p>Žiak chápe a vie vysvetliť <i>princíp neurčitosti</i> v rozprávaní a <i>identifikuje výrazové prostriedky</i>, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte <i>identifikuje segmenty</i>, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti. Je <i>schopný objaviť kompozičný princíp</i> aj v netypicky organizovanom neznámom diele a <i>aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť</i>. <i>Pri vertikálnej analýze dokáže odlišiť diela so skrytým významovým plánom od diel</i>, v ktorých <i>absentuje alebo je potlačená dejová rovina</i>. <i>Rozumie koncepcii non-realistických, bizarných a nadprirodzených postáv</i> či netradičných rozprávačov a v akokoľvek diele dokáže <i>vystihnúť</i> ich zmysel v celkovom zameraní diela.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	20. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p>	<p>3. 6 Lyrická poézia – automatický text</p> <p>A) Vyvodenie pojmu <i>asociatívny básnický text</i> a automatický text. Vyvodenie pojmu <i>expresívnosť, básnická slovná hračka, eufónia (ľubozvučnosť)</i>. Vyvodenie pojmu <i>optická báseň, kaligram</i>. Vytvorenie optických textov (hoci aj prozaických) na základe analógie medzi obsahom textu a jeho priestorovým stvárnením. Vytvorenie jednotlivých veršov so zvukovými efektmi. Štylistická hra: vytvorenie krátkeho automatického textu z novinových výstrižkov alebo iným náhodným výberom.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia lyrických básní. Prezentácia individuálneho hlasového stvárnenia polytematickej, neintencionálnej básne. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva priamo z jazyka básne. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a jeho obhajoba. Realizácia hermeneutického kruhu (špirálový vývoj poznatkov v triede) na základe podnetov z diskusie.</p> <p><i>Povinní autori: R. Dilong</i> – vlastný výber. <i>Odporúčaní autori:</i> R. Fabry, P. Bunčák, J. Stacho, Š. Moravčík – vlastný výber; G. Apollinaire: <i>Pásmo</i>; V. Chlebnikov: <i>Deň modrých medveďov</i>; J. Suchý – texty piesní, vlastný výber.</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Tvorba – špecifický transfer.</p> <p>Tvorba – špecifický transfer.</p> <p>Čítanie s porozumením. Ústny prejav, ortoepia.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Lyrická poézia – automatický text	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Asociatívny text, automatický text, zvukomal'ba</i></p> <p>Žiak <i>pozná</i> voľný verš, vie <i>uviesť</i> jeho charakteristické znaky a <i>určiť</i> ich v známej básni. Vie <i>reprodukovať</i> poučku o automatickom texte. Na základe učiteľovho pokynu <i>dokáže vyhľadať</i> v texte známej básne jednotlivé prvky, ktoré možno <i>chápať</i> ako esteticky účinné.</p>	<p><i>Asociatívny text, automatický text, zvukomal'ba</i></p> <p>Žiak <i>vie určiť</i> voľný verš v akejkoľvek básni, ktorá je na ňom vybudovaná. <i>Chápe</i> asociatívnosť ako vedomú alebo podvedomú formu radenia jednotlivých segmentov básnickej výpovede. Na základe rozumovej úvahy a/alebo intuície dokáže <i>vystihnúť</i> logické, vecné, citové alebo zvukové väzby medzi týmito segmentmi a <i>priradiť</i> im <i>vlastné subjektívne významy</i>. Je schopný tieto osobne pociťované významy <i>prezentovať</i> v triede. <i>Chápe</i> možnosť odlišných výkladov ako vnútornú vlastnosť otvoreného básnického textu. Vie <i>vysvetliť</i> princíp vzniku automatického textu, ktorý <i>chápe</i> ako najkrajnejšiu formu komponovania uvoľnenej básnickej výpovede. Žiak si <i>uvedomuje</i>, že obsahovo, syntakticky a morfológicky uvoľnený básnický text <i>režignoval</i> na existenciu intencionálnej významovej roviny a že jeho výpovedná sila <i>spočíva</i> v rovine výrazu. Aspoň približne <i>vie identifikovať</i> zvukové, štylistické a lexikálne prvky vystupujúce ako signály významu básne.</p>
<p><i>Čítanie, tvorba</i></p> <p>Žiak <i>vie výrazne a jazykovo správne čítať asociatívny básnický text</i> a <i>pokúša sa o jeho osobné frázovanie</i>. Chápe <i>dôležitosť vnútorných a medziveršových prestávok vo voľnom verši a pri hlasnom čítaní ich dodržiava</i>.</p>	<p><i>Čítanie, tvorba</i></p> <p>Žiak <i>vie výrazne, jazykovo správne a s osobne pociťovaným frázovaním čítať asociatívny básnický text</i>. Hlasné čítanie jednotlivých segmentov básne realizuje <i>na základe svojho racionálneho a/alebo intuitívneho pochopenia ich vnútorných väzieb v rámci verša (príp. v celej básni)</i>. <i>V diskusii sa usiluje nájsť argumenty na zdôvodnenie svojho prístupu k dielu</i>.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	21. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho antimodelu sveta.</p> <p>Kritická analýza vlastného hodnotového systému. Schopnosť akceptovať aj veľmi odlišných ľudí. Schopnosť pracovať v skupine.</p>	<p>5.4 Dramatická literatúra – absurdná dráma</p> <p>A) Vyvodenie literárnych pojmov <i>nonsens</i>, <i>gag</i>, pointa. Vyvodenie <i>slovnej hračky</i> ako prostriedka humoru a satíry. Vyvodenie pojmu absurdná dráma (<i>absurdné divadlo</i>). Výklad pojmu irónia. Vyhľadanie a prezentácia tzv. „absolútnych anekdot“ a vysvetlenie zmyslu ich pointy.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia tzv. absurdných dramatických textov. Dramatizované čítanie textu absurdnej divadelnej hry. Analýza dramatického diela – identifikácia logických zlomov medzi replikami ako prostriedku štruktúry absurdnej drámy.</p> <p>Štylisticko-lexikálna analýza jazyka a určenie funkcie jednotlivých jazykových prostriedkov vzhľadom na myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobivosť diela (pokiaľ vôbec nejaký jednotiaci princíp v hre existuje).</p> <p>Verbalizácia vlastného čitateľského/diváckeho zážitku a diela a/alebo inscenácie, obhajoba vlastného názoru, resp. realizácia hermeneutického kruhu v triede.</p> <p>C) Modelová inscenácia vybraných výstupov a scén z určenej hry v triede. Návrh režijnej koncepcie inscenovania hry.</p> <p>D) Dramatická úprava „absolútnej anekdoty“ na krátku jednoaktovku.</p> <p><i>Povinní autori a dielo:</i> M. Lasica – J. Satinský: <i>Soirée</i>. <i>Odporúčaní autori:</i> V. Havel, S. Šteplka, S. Beckett: <i>Čakanie na Godota</i>.</p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>← Čítanie s porozumením.</p> <p>← Funkčná analýza celku.</p> <p>← Funkčná analýza celku, interpretácia významu.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, hodnotenie, argumentácia.</p> <p>← Tvorivosť – špecifický transfer.</p> <p>← Tvorivosť – špecifický transfer.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Dramatická literatúra - absurdná dráma	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Absurdná dráma, pointa</i></p> <p>Žiak chápe podstatu absurdnej drámy, t. j. v texte známej hry dokáže určiť niektoré miesta logických zlomov a označiť viacvýznamové slová a slovné spojenia, ktoré vytvárajú podstatu nonsensových dialógov. Žiak chápe humor známej absolútnej anekdoty, vie určiť jej pointu a dokáže ju prezentovať v triede.</p>	<p><i>Absurdná dráma, pointa</i></p> <p>Žiak chápe absurdnú drámu ako aplikáciu asociatívneho princípu štylizácie textu na divadelný dialóg. V akejkoľvek hre vie určiť alogické spojenia medzi replikami a aj vnútri replík. Rozumie využitiu viacvýznamovosti slov alebo účelovo nekorektného pochopenia niektorých slov a slovných spojení zo strany postavy v hre a vie určiť funkciu týchto prostriedkov v nonsensovom dialógu. Ak má absurdná hra skrytý významový plán, vie ho identifikovať a interpretovať. Rozumie funkcii tzv. narážok a aj vystihnúť ich účasť na tvorbe významu. Chápe humornú stránku tzv. absolútnych anekdot, kondenzovane štylizovaných aforizmov, rozumie a vie vysvetliť ich kultúrny význam.</p>
<p><i>Dramatizácia, inscenácia</i></p> <p>Žiak vie sformulovať na subjektívnej báze čitateľské/divácke hodnotenie textu/inscenácie absurdnej drámy, posúdiť kvalitu inscenácie a úroveň hereckých výkonov. V diskusii o tomto hodnotení berie do úvahy aj odlišné stanoviská a snaží sa s nimi vecne aj osobne vyrovnáť. Žiak vie navrhnúť inscenáciu a herecké (hlasové) stvárnenie dialógu. Vie posúdiť text krátkej jednoaktovky vytvorenej spolužiakmi na základe absolútnej anekdoty.</p>	<p><i>Dramatizácia, inscenácia</i></p> <p>Žiak vie sformulovať svoje stanovisko k textu absurdnej drámy a posúdiť, ako režisér a herci v inscenácii stvárňovali tento text. Svoje stanovisko dokáže v triede obhajovať aj za pomoci argumentov z textovej analýzy. V diskusii je otvorený aj voči názorom iných účastníkov, dokáže ich analyzovať a kriticky zhodnotiť a zohľadnením týchto názorov doplniť, pozmeniť či zlepšiť svoj doterajší pohľad na dielo/inscenáciu. Dokáže vytvoriť krátky dialóg so znakmi absurdnosti – gagmi, slovnými hračkami, nonsensovou štylizáciou a alogickými väzbami v syntaxi a vonkajšej kompozícii.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	22. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie.</p> <p>Vytváranie pozitívneho vzťahu k vlastnému národu. Akceptovanie odlišnosti iných skupín.</p>	<p>4. 5 Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup</p> <p>A) Vyvodenie pojmu retrospektívny kompozičný postup. Zobrazenie kompozície diel pomocou plošných modelov. Význam narúšania epickej chronológie, spätosť kompozičnej organizácie sujetu s dejovou, estetickou a myšlienkovou stránkou diela. Učiteľský výklad dôležitosti opakovaného čítania, štruktúrálnej analýzy, individuálnej interpretácie a hodnotenia diela pre jeho plnohodnotnú recepciu (vysvetlenie princípu <i>hermeneutického kruhu</i> – bez zavedenia tohto pojmu).</p> <p>B) Čítanie a interpretácia prozaických diel. Analýza kompozičnej osnovy diela, zobrazenie nechronologického usporiadania kompozičných jednotiek diela plošným modelom a vysvetlenie myšlienkovoeстетickej funkcie kompozičnej štruktúry konkrétneho diela. Identifikácia rozprávača. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prostriedkov pre myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobivosť diela. Interpretácia významu diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela a) s ohľadom na autorský zámer a dobový (skupinový) umelecko-estetický program, b) z hľadiska hodnotovej orientácie čitateľa, c) vo svetle spoločenskej tradície. Obhajoba vlastného stanoviska, resp. jeho analýza a kritika v triede.</p> <p><i>Povinní autori a diela: A. Bednár: Kolíska; L. Mňačko: Ako chutí moc; J. D. Salinger: Kto chytá v žite.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: A. Bednár: Susedia, Sklený vrch; L. Mňačko: Smrť sa volá Engelchen; J. C. Hronský: Svet na Trasovisku; L. Ťažký: Pivnica plná vlkov; E. M. Remarque: Čas žitia, čas umierania; A. Moravia: Vrchárka; A. I. Solženicyn: Jeden deň Ivana Denisoviča; G. Green: Tichý Američan; J. Braine: Miesto hore; J. Steinbeck: Na východ od raja.</i></p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov, modelovanie.</p> <p>Čítanie s porozumením. Funkčná analýza celku.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Dedukcia, hodnotenie. Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Retrospektívna kompozícia</i></p> <p>Žiak pozná retrospektívny kompozičný postup, vie ho <i>identifikovať</i> v známom epickom diele a <i>odlíšiť</i> od chronologického usporiadania s klasickou osnovou. Štruktúru týchto dvoch kompozičných usporiadaní <i>vie zobraziť</i> aj graficky.</p>	<p><i>Retrospektívna kompozícia</i></p> <p>Žiak pozná chronologický a retrospektívny kompozičný postup, dokáže <i>vysvetliť</i> rozdiely medzi nimi a <i>dokumentovať</i> ich použitie v akomkoľvek epickom (prozaickom, dramatickom) diele. <i>Vie objasniť</i> koncepčný zmysel retrospektívy a <i>zobraziť</i> jej usporiadanie grafickou metódou. <i>Rozumie</i> estetickej funkcii retrospektívy, <i>vie poukázať na jej dôsledky</i> v dramatickosti rozprávania, koncepcii postáv a vo vyústení diela do rozuzlenia (pointy). Aj pri diele s jedinečným kompozičným postupom dokáže <i>zostaviť</i> fabulu a <i>rekonštruovať</i> z nej klasickú osnovu vnútornej kompozície (ak tam taká potencionálne existuje).</p>
<p><i>Analýza, interpretácia, prezentácia</i></p> <p>Žiak dokáže <i>podrobiť</i> známe dielo čiastkovej analýze z hľadiska kompozície, štylizácie alebo obsahu a výsledok <i>prezentovať</i> v triede ako spôsob poznania diela. <i>Vie zaujať hodnotiaci postoj</i> na základe subjektívneho čitateľského zážitku a v triede dokáže <i>obhajovať</i> svoj názor aspoň na základe pocitových argumentov. Je však schopný <i>prijat'</i> aj odlišné/kritické mienky iných žiakov v triede a usiluje sa ich <i>akceptovať</i> vo svojom hodnotovom systéme a v sústave vedomostí.</p>	<p><i>Analýza, interpretácia, prezentácia</i></p> <p>Žiak dokáže <i>pochopiť</i> dielo na základe všestrannej analýzy (kompozičnej, štylistickej, obsahovej), <i>identifikovať</i> rovinu deja a rovinu významu (ak sa v diele nachádza) a ich vzájomnú spojitosť. Svoj hodnotový systém dokáže <i>konfrontovať</i> s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a <i>zaujať</i> kritické alebo sebakritické stanovisko k výsledku tejto kognitívnej operácie. <i>Vie reagovať</i> na otázky a kritické poznámky z triedy, <i>vyhodnotiť</i> ich a <i>uvažovať</i> o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Hodnoty a významy obsiahnuté v diele dokáže <i>posúdiť</i> aj v sociálno-kultúrnom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo, aj s ohľadom na premenu tohto kontextu uskutočnené počas „života“ diela až po žiakovu súčasnosť.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	23. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta. Tvorba prosociálneho hodnotového systému.</p> <p>Schopnosť vcítiť sa do vnútorného života iných ľudí.</p>	<p><u>3. 7 Súčasná lyrická poézia</u></p> <p>A) Interpretácia básne a jej individuálne vyjadrenie formou hlasného čítania. Štylisticko-lexikálna a zvuková analýza textu a vyvodzovanie lyrického posolstva diela a estetického zážitku priamo z textu básne.</p> <p>B) Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia básne, realizácia hermeneutického kruhu na základe opakovaného čítania a podnetov z diskusie v triede.</p> <p>C) Vyvodenie pojmu populárna pieseň.</p> <p><i>Povinní autori a diela: M. Válek: Dotyky (báseň); M. Rúfus – vlastný výber.</i> <i>Odporúčaní autori a diela: P. Bunčák: Prostá reč; J. Stacho: Dvojramenné čisté telo; V. Turčány, J. Urban, D. Hevier – vlastný výber.</i></p>	<p>Čítanie s porozumením. Tvorba ústnej výpovede – ortoepia.</p> <p>Interpretácia významu. Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Súčasná lyrická poézia	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p>Čítanie, analýza, interpretácia</p> <p>Žiak vie výrazne a jazykovo správne prečítať akýkoľvek známy básnický text. Chápe zmysel frázovania a usiluje sa ho uplatniť pri hlasnom čítaní. Vo voľnom verši pritom zohľadňuje vnútroveršové a medziveršové prestávky.</p> <p>V známom texte dokáže identifikovať niektoré básnické trópy, zvukové a štylistické figúry, s ohľadom na ne opísať náladu básne, rozpoznať jej význam a vyjadriť svoj názor.</p> <p>V diskusii dokáže aspoň stručne objasniť svoje stanovisko a po jej odznení vie doplniť, rozšíriť, resp. pozmeniť svoje predchádzajúce hodnotenie diela. Ak dostane k dispozícii jednoduchý odborný text, dokáže z neho vybrať niektoré potrebné informácie a zahrnúť ich do svojej sústavy vedomostí a postojov.</p> <p>Vie analyzovať text populárnej piesne z hľadiska obsahu a vyjadriť osobné hodnotiace hľadisko na jej kvalitu.</p>	<p>Čítanie, analýza, interpretácia</p> <p>Žiak vie výrazne a jazykovo správne prečítať text akejkoľvek básne a uplatniť pri tom vlastné frázovanie. Svoj spôsob čítania dokáže odôvodniť.</p> <p>Rozumie princípu voľného priradovania lyrických pasáží v básni, dokáže vystihnúť vnútornú spojitosť v kompozícii básnickej výpovede a svoj názor vie v relatívne ucelenej podobe verbálne prezentovať v diskusii. Vie argumentmi zo zvukovej, lexikálnej, syntaktickej a štylistickej analýzy veršov obhajovať svoje stanovisko, ale zároveň chápe relatívnosť a vysokú subjektívnosť tejto syntézy a hodnotenia.</p> <p>Po diskusii sa dokáže vrátiť k svojmu stanovisku a na základe prijatých informácií rozšíriť, prehĺbiť alebo pozmeniť svoju pôvodnú mienku. V diskusii je uvoľnený, ústretový a rešpektuje názory svojich spolužiakov.</p> <p>Vie z poetologického hľadiska analyzovať a zhodnotiť text akejkoľvek populárnej piesne a vysvetliť rytmický a prozodický vzťah textu a melódie.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	24. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Kritické myslenie. Identifikácia s vlastnou skupinou, vytváranie pozitívneho vzťahu k iným skupinám.</p>	<p>4. 6 Súčasná epická próza – postmoderna</p> <p>A) Učiteľský výklad pojmu <i>postmoderna</i>. Učiteľský výklad pojmov <i>palimpsest</i> a <i>persifláž</i>. Vyvodenie pojmu satira ako štylistického javu a žánru. Vytvorenie klasifikácie žánrových foriem epiky.</p> <p>B) Čítanie a interpretácia postmoderného prozaického diela. Identifikácia kompozície diela, výklad deformácie epického času a chronológie. Autorská koncepcia postáv a určenie ich úlohy v autorovom myšlienkovom-estetickom zámere. Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prostriedkov pre myšlienkové poslanstvo a estetickú pôsobnosť diela. Identifikácia prvkov absurdnosti a nonsensu v sujete. Interpretácia diela. Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p><i>Odporúčani autori a diela:</i> D. Tatarka: Démon súhlasu; E. Feldek: Van Stiphout; J. Lenčo: Rozpamätávanie; R. Sloboda: Narcis; M. Mitana: Psie dni; D. Dušek: Kufor na sny; L. Mňačko: Súdruh Múchhausen. M. Kundera: Žart; M. Frisch: Homo faber; J. Fowles: Milenka francúzskeho poručíka; U. Eco: Meno ruže; A. Carpentier: Stratené kroky; V. Nabokov: Smiech v tme.</p>	<p>Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>Klasifikácia. Čítanie s porozumením.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>Interpretácia významu. Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Súčasná epická próza - <i>postmoderna</i>	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Postmoderná próza</i></p> <p>Žiak vie <i>reprodukovat'</i> poučenie o podstate postmoderného diela, ktoré nezobrazuje realitu priamočiara (t. j. so zámerom o presné a správne opísanie skutočnosti).</p> <p>V známom diele sa dokáže aspoň čiastočne <i>orientovať</i>, vie <i>poukázat'</i> na autorove experimenty s epickým časom a priestorom.</p>	<p><i>Postmoderná próza</i></p> <p>Žiak <i>chápe</i> aspoň základné vymedzenie postmoderného prozaického diela, ktoré nezobrazuje realitu v priamočiarom zmysle. <i>Rozumie</i> imaginatívnemu prístupu autora k časovým a priestorovým súvislostiam, je schopný <i>pochopiť</i> alebo aspoň <i>vycítiť</i> alegorické prvky v dejovom pláne diela. <i>Pozná</i> (hoci aj bez znalosti terminológie) metódu preberania motívov z diel iných autorov a iných umeleckých období, <i>chápe</i> parafrázovanie ustálených a všeobecne známych spôsobov vyjadrovania predchádzajúcich autorov (médií, vedeckých diel), vie <i>identifikovať</i> v texte prvky štylistického nonsensu, alogickosti, ironickej hyperboly atď.</p> <p>Zároveň prejavuje schopnosť <i>brániť sa</i> sugestívnosti literárneho textu a dokáže alebo sa aspoň <i>usiluje nahliadnuť</i> za exhibície v rovine deja a výrazu a <i>rozpoznať</i> prítomnosť, resp. absenciu významového plánu v diele.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	25. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Rozvoj kritického myslenia. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií.</p>	<p>4.7 Súčasná epická próza – fantastická a sci-fi prózy</p> <p>Vyvodenie pojmov <i>fantastická</i> a <i>sci-fi próza</i> (<i>vedecko-fantastická próza</i>).</p> <p>Čítanie a interpretácia <i>fantastickej a sci-fi prózy</i>.</p> <p>Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie jednotlivých jazykových prostriedkov pre myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobnosť diela. Určenie druhu rozprávača.</p> <p>Identifikácia kompozície diela, deformácie epického času a priestoru v rámci diela.</p> <p>Komparácia kompozície ľudovej rozprávky, mýtu, starovekého eposu a fantastickej literatúry. Využívanie jazykových a kompozičných prostriedkov charakteristických pre rozprávku, staroveký epos a stredoveký román vo fantastickej literatúre.</p> <p>Autorská koncepcia postáv a určenie ich úlohy v autorovom myšlienkovom-estetickom zámere.</p> <p>Komparácia koncepcie postáv a deja fantasy literatúry s koncepciou postáv a deja v starovekom epose, v stredovekej literatúre (motív stredovekého hrdinu v rytierskych románoch, motív hrdinu bojujúceho s nadprirodzenými bytosťami a pod.).</p> <p>Fantastický cestopis ako predchodca sci-fi literatúry. Utopistické a globalistické tendencie sci-fi literatúry – výklad učiteľa.</p> <p>Moderné technológie v sci-fi literatúre. Sci-fi a fantastická literatúra v počítačových hrách.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, obhajoba vlastného stanoviska počas jeho analýzy a kritiky v triede.</p> <p>Napísanie fantastickej poviedky s využitím prvkov ľudovej rozprávky.</p> <p>Napísanie sci-fi poviedky.</p> <p><i>Odporúčani autori a diela:</i> J. Verne: Cesta na Mesiac; K. Čapek: Krakatit; O. Neff: Tma; A. Sapkowski: Zaklínač; F. Herbert: Duna; J. R. R. Tolkien: Pán prsteňov; S. Lem: Solaris; J. Rowlingová: Harry Potter; Douglas Adams: Stopárov sprievodca po galaxii; A. C. Clark: 2001: Vesmírna odysea.</p>	<p>← Analýza, indukcia, zovšeobecňovanie – definícia pojmov.</p> <p>← Funkčná analýza celku.</p> <p>← Štruktúrna analýza.</p> <p>Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia. Tvorivosť – špecifický transfer.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Súčasná epická próza – <i>fantasy, sci-fi</i>	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p>Žiak vie charakterizovať <i>sci-fi</i> a <i>fantastickú</i> prózu.</p> <p>V známom diele dokáže určiť jeho myšlienkové zameranie.</p> <p>V známom diele vie určiť kompozičné a štylistické prostriedky prevzaté z ľudovej rozprávky.</p> <p>Vie určiť postavy prevzaté z ľudovej rozprávky.</p> <p>Analýza, interpretácia, prezentácia</p> <p>Žiak dokáže <i>podrobiť</i> známe dielo čiastkovej analýze z hľadiska kompozície, štylizácie alebo obsahu a výsledok <i>prezentovať</i> v triede ako spôsob poznania diela. Vie <i>zaujať hodnotiaci postoj</i> na základe subjektívneho čitateľského zážitku a v triede dokáže <i>obhajovať</i> svoj názor aspoň na základe pocitových argumentov. Je však schopný <i>prijat'</i> aj odlišné/kritické názory iných žiakov v triede a usiluje sa ich <i>akceptovať</i> vo svojom hodnotovom systéme a v sústave vedomostí.</p>	<p>Žiak vie vysvetliť pojmy <i>sci-fi</i> a <i>fantastická literatúra</i> a vie <i>vystihnúť</i> rozdiely medzi nimi.</p> <p>Vie vysvetliť <i>autorovu myšlienkovú a estetickú koncepciu diela</i> a pri jej výklade zohľadňuje <i>výsledky jeho štylistickej analýzy</i>.</p> <p>Vie určiť deformácie epického času a priestoru v <i>sci-fi</i> a <i>fantastickej próze</i>. Chápe <i>fantastickú literatúru ako kompozičnú aplikáciu ľudovej rozprávky, starovekého eposu alebo stredovekej literatúry</i> a vie to <i>dokumentovať výsledkami analýzy</i>.</p> <p>Vie <i>porovnať a posúdiť</i> koncepciu postáv ľudovej rozprávky, mýtu, starovekého eposu a stredovekej literatúry s postavami <i>fantastickej literatúry</i>.</p> <p>Vie napísať <i>fantastickú poviedku</i> s využitím prvkov ľudovej rozprávky a <i>sci-fi poviedku</i>.</p> <p>Analýza, interpretácia, prezentácia</p> <p>Žiak dokáže <i>pochopiť</i> dielo na základe všestrannej analýzy (kompozičnej, štylistickej, obsahovej), <i>identifikovať</i> rovinu deja a rovinu významu (ak sa v diele nachádza) a ich vzájomnú spojitosť. Svoj hodnotový systém dokáže <i>konfrontovať</i> s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a <i>zaujať</i> kritické alebo sebakritické stanovisko k výsledku tejto kognitívnej operácie. Vie <i>reagovať</i> na otázky a kritické poznámky z triedy, <i>vyhodnotiť</i> ich a <i>uvažovať</i> o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. Hodnoty a významy obsiahnuté v diele dokáže <i>posúdiť</i> aj v sociálno-kultúrnom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo, aj s ohľadom na premeny tohto kontextu uskutočnené počas „života“ diela až po žiakovu súčasnosť.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	26. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Chápanie umeleckého diela ako autorovho modelu sveta.</p> <p>Tvorba prosociálneho hodnotového systému. Rozvoj kritického myslenia. Tvorba, získavanie a systemizácia relevantných informácií.</p>	<p>4. 8 Súčasná epická próza – detektívny román</p> <p>Vyvodenie pojmu detektívny román. Čítanie a interpretácia detektívnych románov. nemu. Identifikácia špecifickej kompozície románu s tajomstvom a vplyvu sociálneho a psychologického románu na detektívku: motivácia zločinu a motivácia boja proti</p> <p>→ Určenie druhu rozprávača.</p> <p>Identifikácia druhého, významového plánu v detektívke, posúdenie problému etiky v tejto žánrovej forme románu. ←</p> <p>Štylisticko-lexikálna analýza jazyka diela a určenie funkcie</p> <p>Jednotlivých jazykových prostriedkov pre myšlienkové posolstvo a estetickú pôsobivosť diela.</p> <p>Verbalizácia čitateľského zážitku a hodnotenia diela, jeho obhajoba, resp. analýza a kritika v triede.</p> <p><i>Odporúčani autori a diela:</i> R. Chandler: Dáma v jazere; D. Hammet: Sklený kľúč; J. Upfield: Zánik jazera; V. Astafiov: Smutná detektívka.</p>	<p>← Čítanie s porozumením.</p> <p>← Štrukturálna analýza.</p> <p>← Interpretácia významu.</p> <p>Funkčná analýza celku.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, hodnotenie, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Súčasná veľká epická próza – detektívny román	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p><i>Detektívny román</i></p> <p>Žiak vie charakterizovať detektívny román ako literárny žáner s tajomstvom a v známom diele je schopný identifikovať vnútrokompozičnú osnovu. Dokáže z nej extrahovať zápletku a rozuzlenie a vysvetliť ich kľúčový význam v príbehu.</p> <p>V známom diele dokáže určiť jeho myšlienkové zameranie a vysvetliť autorov postoj k dramatickým stránkam života spoločnosti zobrazeným v diele.</p>	<p><i>Detektívny román</i></p> <p>Žiak chápe detektívny román ako kompozičnú aplikáciu románu s tajomstvom. V akomkoľvek diele vie identifikovať vnútornú osnovu a vysvetliť špecifickú funkciu zápletky a rozuzlenia.</p> <p>V umelecky hodnotnej detektívke dokáže určiť významovú rovinu diela. Vie vysvetliť autorovu myšlienkovú a estetickú koncepciu diela a pri jej výklade zohľadňuje výsledky štylistickej analýzy jazyka. Vie posúdiť ako autor umelecky individualizoval žánrovo štandardizovanú postavu Veľkého detektíva, vybudoval jej vnútorný ľudský profil a zapojiť túto postavu do sociálneho kontextu.</p> <p>V rámci interpretácie detektívneho románu žiak dokáže uvážiť zložité etické súvislosti príbehu, nazerať naň ako na súbor hraničných životných situácií. Pri ich hodnotení sa dokáže vyhnúť tak ľacnému moralizovaniu, ako aj povrchnej ľahostajnosti.</p>

Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu	27. TEMATICKÝ CELOK VECNÝ OBSAH/UČEBNÁ LÁTKA	Kľúčové kompetencie a špecifické ciele predmetu
<p>Vytvorenie kognitívnej predstavy o estetickej funkcii umenia a estetickom zážitku. →</p> <p>Chápanie umeleckej literatúry ako druhu umenia. →</p> <p>Vytvorenie ucelenej predstavy o pojmovom systéme literatúra.</p>	<p>8.1 Všeobecné otázky literatúry</p> <p>Vyvodenie pojmu text. Učiteľský výklad pojmu literatúra, vecná literatúra, odborná a populárno-náučná literatúra.</p> <p>Vyvodenie pojmu umelecká literatúra na základe zohľadnenia jej estetickej a poznávacej funkcie.</p> <p>Zavedenie pojmu <i>estetický zážitok</i> (učiteľský výklad/vyvodenie žiakmi). Literatúra a umenie.</p> <p>Systemizácia pojmov poézia a próza, ich definícia z hľadiska rytmickej organizácie reči.</p> <p>Zaradenie pojmov fantastická a vedecko-fantastická literatúra (sci-fi) do pojmového systému literatúra.</p> <p>Učiteľský výklad podstaty literatúry faktu. Učiteľská informácia o pojmoch <i>ústne texty (ústne šírená slovesnosť)</i> a <i>písané texty</i>.</p>	<p>← Tvorba definícií odborných názvov.</p> <p>← Tvorba jednoduchých vzťahových modelov.</p> <p>← Klasifikácia a systemizácia javov.</p> <p>← Tvorba ústnej výpovede, monológ a dialóg, obhajoba vlastného stanoviska, argumentácia.</p>

Výkonový vzdelávací štandard – Všeobecné otázky literatúry	
Minimálna úroveň výkonu žiaka	Optimálna úroveň výkonu žiaka
<p>Žiak <i>rozumie</i> definíciám, ktoré sa vytvorili počas vyučovania, vie ich <i>zopakovať</i> a <i>vysvetliť</i> ich zmysel.</p> <p><i>Pozná</i> klasifikáciu literárnych javov, ktoré sa preberali na vyučovaní, <i>chápe</i> zmysel horizontálneho a vertikálneho triedenia literárnych javov, resp. literárnovedným termínov.</p> <p><i>Vie vymedziť</i> podstatu umeleckého literárneho diela na základe jeho poznávacej a estetickej funkcie a <i>dokáže</i> tieto termíny <i>použiť</i> pri reprodukcii analýzy a interpretácie diel, ktoré sa preberali počas vyučovania.</p>	<p>Žiak na základe analýzy konkrétnych literárnych javov pohotovo <i>vytvára</i> vecne a jazykovo správne definície literárnych pojmov a <i>dokáže</i> ich <i>kriticky porovnať</i> s vedeckými definíciami uvedenými v učebnici alebo dostupnej odbornej literatúre.</p> <p><i>Vie</i> <i>kriticky posúdiť</i> návrhy definícií svojich spolužiakov a <i>poukázať</i> na ich prednosti a nedostatky, resp. <i>navrhnuť</i> úpravy v texte.</p> <p><i>Chápe</i> zásady klasifikácie pojmov a <i>vie zaradiť</i> literárny javy do tried na základe určených spoločných, resp. rozdielnych vlastností. Tieto vedomosti <i>vie využiť</i> pri ktoromkoľvek literárnom jave, ktorý sa vytvoril na vyučovaní.</p> <p><i>Chápe</i> estetický zmysel umenia a umeleckej literatúry a <i>vie charakterizovať</i> podstatu estetického zážitku. <i>Rozumie</i> estetickej a poznávacej funkcii umeleckého diela a <i>vie</i> tieto pojmy <i>uplatniť</i> pri interpretácii akéhokoľvek primeraného literárneho diela.</p>

28. TEMATICKÝ CELOK

7. Dejiny literatúry

7. 1 Grécka antická literatúra

Grécka epická poézia, sformovanie homérskeho **eposu**. Kanonizovaná postava hrdinu - bojovníka. Sila osudu (predurčenosť) ako hlavný kompozičný princíp výstavby sujetu.

Grécke divadlo. Grécka tragédia. Sofokles, Euripides.

7. 2 Rímska antická literatúra

Rímsky klasický epos, jeho vonkajšia kompozičná štruktúra. Vergilius a jeho Aeneis.

Rímska ľúbostná a reflexívna lyrika: Ovidius, Horatius.

7. 3 Kresťanská a rytierska literatúra

Rytierska epika, koncepcia postavy bojovníka v službách cirkvi a kráľa.

Duchovná lyrika ako prejav kresťanský motivovanej reflexie. Sv. František, jeho piesne a modlitby.

Kresťanská epická próza, **legenda** o svätcovi ako náboženský, historický a umelecký žáner. Veľkomoravské legendy o sv. Konštantínovi a sv. Metodovi. Staroslovienčina – prvý kultúrny jazyk Slovanov na Veľkej Morave, Balkáne a v Rusku.

7. 4 Renesancia

Renesancia – zjednotenie humanistického myslenia a antickej tradície. Rozvoj renesančnej ľúbostnej lyriky. Petrarca a rozvinutie umenia sonetu.

Danteho kresťansko-renesančný epos Božská komédia.

Alžbetínske divadlo, prínos W. Shakespeara do dramatickej literatúry.

7. 5 Barok

Umelecká literatúra v období rozpadu jednotnej kresťanskej cirkvi. Duchovný epos s biblickými motívmi – J. Milton: Stratený raj.

Aristokratická literatúra, rozmach spoločenského a pastorálneho románu. M. de la Fayetteová: Kňažná de Clèves.

Básnická tvorba v tzv. kultúrnej slovenčine – H. Gavlovič, jeho moralizátorská epicko-lyrická skladba Valaská škola mravův stodola.

7. 6 Klasicizmus

Odras osvietenického spôsobu myslenia v klasicistickej literatúre. Hľadanie ideálu večnej a dokonalej krásy, inšpirácia antickou. Význam miery, pravidelnosti a zákonitosti vo výstavbe umeleckého diela.

Aristokratická tragédia a dráma ako stelesnenie „vysokej“ literatúry. Kanonizácia vznešeného a ďalších aristokratických cností. Corneillov Cid – súboj diváckej popularity so strážcami estetických kánonov klasicizmu. Komédia ako „nízka“ literatúra pre meštianstvo a prostý ľud: C. Goldoni a J. P. Molière. Zakladateľ slovenskej veselohry J. Chalupka.

Vznešená epika a lyrika v klasicizme: G. R. Deržavin a jeho ódy.

Osvietenická koncepcia štátu a jej využitie v anglickej alegorickej satire: J. Swift: Gulliverove cesty.

Víťazstvo racionalizmu, cieľavedomosti a kresťanskej mravnosti nad osamelosťou a divou prírodou u D. Defoa: Robison Crusoe.

Cestopis Jozefa I. Bajzu René mládenca príhodi a skúsenosťi, prvý slovenský pokus o román. Národnobuditeľské eposy J. Hollého, revitalizácia antického epického dedičstva a prozódie. J. Kollár: Slávy dcera, posledný pokus o udržanie češtiny ako literárneho jazyka na Slovensku.

7. 7 Romantizmus

Romantizmus ako výraz zmenenej filozofie človeka a života: vyzdvihnutie spontánnosti, citovosti a mravných zásad. Individualizácia človeka ako prejav neohraničenosti jeho prirodzenej slobody. Idealizácia a monumentalizácia postáv v ich boji so sebou samými, so spoločnosťou, osudom i Bohom. Protiklad ideálneho a démonického. Byron, jeho démonizmus a titanizmus. Vývin V. Huga od romantickej vášnivosti a pátosu (Hernani) k mravnému imperatívu (Bedári, Deväťdesiattri). Príspevok J. W. Goetheho k formovaniu romantickej literatúry (Utrpenie mladého Werthera, Faust). Umelecký obraz vnútornej rozpoltenosti ruského aristokratického hrdinu (A. S. Puškin, M. J. Lermontov, I. S. Turgenev). Dramatický boj Poliakov za osobnú a národnú slobodu u A. Mickiewicza. Máj K. H. Máchu ako naplnenie romantického kánonu o prírode a vášňach.

Dramatická tvorba F. Schillera.

Význam Štúrovej školy pre rozvoj jazyka, literatúry, vedy a politiky na Slovensku. Básnici-štúrovci. J. Kalinčiak a J. M. Hurban – tvorcovia historickej i súčasnej umeleckej prózy.

7. 8 Realizmus

Prínos pozitivizmu a demokratizmu k novému chápaniu prírody a spoločnosti. Realizmus ako vyvrcholenie, a tým aj vyčerpanie možností mimetického princípu umeleckého stvárnenia skutočnosti. Vnútorň rozpor v stvárňovaní tzv. životnej pravdy v umení a literatúre. Razantný vpád poznatkov prírodovedy (naturalizmus), psychológie a sociológie do literatúry. Nárast napätia medzi poznávacou a estetickou funkciou umenia a literatúry v období realizmu.

L. N. Tolstoj, tvorca prototypu sociálneho románu. Mravný imperatív a svedomie v obraze psychicky nevyrovnaných ľudí v Dostojevského dielach Zločin a trest, Idiot, Diablom posadnutí. Balzacov svet ľudí posadnutých peniazmi a spoločenskou prestížou: Plukovník Chabert, Eugénia Grandetová. Prekonávanie sociálnych nerovností sebeckým a aroganciou – G. de Maupasant: Miláčik, A. Kielland: Jakub, K. Mikszáth: Prípady mladého Noszthyho s Marikou Tóthovou. Kombinácia biologického a sociálneho determinizmu ako zdroj ľudskej tragédie – E. Zola: Nana, J. London: Martin Eden. Škandinávská dráma: H. Ibsen, A. Strindberg.

S. H. Vajanský a jeho spolupracovníci: presadenie realizmu v slovenskej poézii (P. O. Hviezdoslav) a próze (M. Kukučín, Timrava, J. G. Tajovský, T. Vansová). Tajovského podiel na modernizácii sociálno-psychologickej drámy na Slovensku.

7. 9 Moderna a avantgarda

*Ústup mimetického princípu zobrazenia a klasickej narácie (rozprávania) v umeleckej literatúre. Poézia **impresionizmu a symbolizmu**, totálny útlm epickej poézie – P. Verlaine, A. Rimbaud, G. Appolinaire, P. Valéry, O. Březina, E. Ady, A. Blok, S. Jesenin. Objav čistej lyriky, sformovanie zásad avantgardnej prózy a drámy. Vplyv freudizmu na poéziu (**surrealizmus**, absolútna lyrika – Ch. Morgenstern, V. Chlebnikov) a experimentálnu prózu (rozprávač ako realizátor prúdu vedomia, uplatnenie polysémantického a simultánného rozprávania vo veľkej epike) J. Joyce: Portrét mladého umelca, W. Faulkner: Absolon, Absolon!, J. C. Hronský: Pisár Gráč.*

Udomácnenie moderny prostredníctvom poézie I. Kraska a V. Roya. Nástup poézie so znakmi expresionizmu. Sformovanie skupiny surrealistov. Pretrvávajúce realistického románu a jeho úsilie o zachytenie totálneho obrazu spoločnosti a človeka (generačné romány, román rieka atď.)

Modernizácia realistického románu v dielach naturistov a expresionistov. Impresionistické a **expresionistické** prvky v próze: R. Musil: Zmätky chovanca Törlessa, F. Werfel: Verdi, Pieseň o Bernadette, A. P. Čechov: Dom s mezanínom, I. Bunin: Miťova Láska, R. Radiquet: Diabol v tele, Alain-Fournier: Veľký Meaulnes, K. Hamsun: Viktória, V. Mrštík: Rozprávka mája, F. Šrámek: Strieborný vietor.

Vrcholné zjavy *ruralizmu* poľského (W. Reymont: Sedliaci), francúzskeho (H. Bosco: Teotimov majer), flámskeho (E. Claes: Herman Coene). Vrchársky **naturizmus** v Nórsku (T. Gulbrandsen: Večne spievajú lesy), Fínsku (Linnankoski: Pieseň o červenom kvete) a v Čechách (K. Klostermann: V raji šumavskom). J. Conrad – básnik mora (Mladosť, Lagúna). Psychologická dráma a secesná veselohra: A. P. Čechov, O. Wilde.

Avantgardná dráma: E. O'Neill: Túžba pod brestmi.

Veľký úspech vrchárskeho naturizmu na Slovensku: M. Urban, L. Ondrejov, D. Chrobák, M. Figuli, F. Švantner. Modernizácia slovenskej drámy (I. Stodola, J. Barč-Ivan).

7. 10 Povojnové obnovenie naratívnej a intencionálnej prózy

Revitalizácia spoločenskej funkcie umenia a literatúry ako dôsledok vojnovnej tragédie ľudstva a obnovenia pocitu kolektívnej zodpovednosti ľudí za svoje osudy. Nekonečná rozmanitosť výpovedí o vojne a správaní sa ľudí v jej priebehu: N. Monssarat: Kurté more; V. Nekrasov: V stalingradských zákopoch; V. Tendriakov: Stretutie s Nefertiti; V. Lipatov: Ešte pred vojnou; E. M. Remarque: Čas žitia, čas umierania, Iskra života; W. Saroyan: Ľudská komédia; E. Lambert: Veteráni; J. Škvorecký: Zbabelci.

Slepá ulička socialistického realizmu: pokus o zlúčenie realizmu a idealizmu v umení totalitnej spoločnosti. Umenie a literatúra ako nástroje štátnej politiky. Angažovaná literatúra v boji s totalitnými režimami: G. Orwell: 1984; A. Solženicyn: V prvom kruhu; J. Škvorecký: Tankový prápor. Socialistická poézia a budovateľský román: D. Tatarka, V. Mináč, F. Hečko, P. Karvaš.

Literárny existencializmus – intencionálna transformácia filozofického chápania prózy a drámy: J.-P. Sartre: Múr, Väzni z Altony; F. Saganová: Máte radi Brahmisa?; A. Moravia: Opoprhnutie.

Povojnový psychologický a sociálny realizmus v úsilí o prekonanie následkov vojnovnej traumy európskej a americkej spoločnosti. Súboj povojnovej skepsy s novými nádejami: W. Heinrich: Druhá garnitúra božia; T. Capote: Raňajky u Tiffanyho; J. Braine: Miesto hore; J. Wain: Zima v horách; L. Vaculík: Sekera; J. Aldridge: Lovec; T. Williams: Mačka na horúcej plechovej streche.

Pokus o vzburu vnútri socialistického realizmu na Slovensku (A. Bednár: Hodiny a minúty, reportáže a romány L. Mňačka, D. Tatarka: Démon súhlasu).

Vplyv militantného anarchizmu, globalizmu a mediálnej manipulácie spoločnosti, najmä mládeže, na umenie a literatúru od polovice 50. rokov; od „rebelov bez príčiny“ k sformovaniu revoltujúcej mládeže ako relatívne vyčlenenej spoločenskej skupiny s vlastnou subkultúrou: hnutie červených gárd, hippies, beatnictvo v 60. – 70. rokoch a jeho priemet do literatúry: J. D. Salinger: Kto chytá v žite; J. Keruac: Na ceste.

Odpätizovaný pohľad na mladú generáciu na Slovensku: J. Blažková: Nylonový mesiac, poviedky a novely; L. Feldek: Van Stiphout.

Postupný vznik postmoderny. Snaha o nivelizáciu a relativizáciu tradičných spoločenských hodnôt, dekompozícia literárnej výpovede o svete:

J. Fowler: Milenka francúzskeho poručíka; M. Frisch: Homo faber; J. Farrell: Nepokoje; M. Kundera: Žart; U. Eco: Meno ruže. Absurdná próza a dráma: S. Beckett: Čakanie na Godota.

Nástup literatúry zábavy, hravosti a nonsensu; programové odmietanie umeleckej literatúry ako užitočného nástroja spoločenskej autoregulácie a uchovávanía tradičných kultúrnych hodnôt: J. M. Simmel: Láska sú len písmená; J. Heller: Hlava XXII; E. Jelineková: Klavíristika, V. Nabokov: Lolita.

7. 11 Absurdná dráma proti totalitnému režimu

V. Havel, M. Lasica a J. Satinský, S. Štepka

Autori: PhDr. Ivana GREGOROVÁ
PhDr. Marián LAPITKA
PaedDr. Renáta SOMOROVÁ
PhDr. Katarína VAŠKANINOVÁ
Mgr. Karel DVOŘÁK